

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

Yirmiyedinci Birleşim

10 . 1 . 1964 Cuma

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	302	den istifalarına dair yazıları bulunduğu hakkında beyanati.	303
2. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşu	303	3. — Görüşülen işler	303
1. — Başkan'ın, Bolu Üyesi Sırrı Uzunhasanoğlu, Kastamonu Üyesi Ahmet Nusret Tuna, Sivas Üyesi Rifat Öçten, İzmir Üyesi Enis Kansu, Kastamonu Üyesi Mehmet Çamlıca ve Gümüşane Üyesi Halit Zarbun'un, Yeni Türkiye Partisinin		1. — Disiplin mahkemeleri kuruluşu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkındaki kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 1/548; C. Senatosu 1/324) (S. Sayısı : 368)	303 333,334 345

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Vakıflar Genel Müdürlüğü 1963 Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısmın önceki birleşimde yapılan açık oylama sonucu ve Cumhuriyet Senatosunca kanunlaşmasının kabul edildiği bildirildi.

İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin 192, Kastamonu Üyesi Ahmet Nusret Tuna'nın, 215,

İstanbul Üyesi Özel Şahingiray'ın 221,

Aydın Üyesi Fikret Turhangil'in 222,

Elâzığ Üyesi Rasim Giray'ın 225, 228,

Aydın Üyesi İskender Cenap Ege'nin 240,

Çanakkale Üyesi Âli Aksoy'un 241,

Afyon Üyesi Mustafa Yılmaz İnceoğlu'nun 242,

Tabii Üye Mehmet Özgüneş'in 243,

Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü'nün 244 ve

Zonguldak Üyesi Tevfik İnci'nin 245 sayılı sözlü soruları, ilgili Bakanlar;

Maraş Üyesi Nedim Evliya'nın 223 ve 234 sayılı sözlü soruları, soru sahibi izinli;

Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in 224 sayılı sözlü sorusu, soru sahibinin Bütçe Komisyonunda görevli bulunması sebebiyle bu birleşimde hazır bulunmadıklarından gelecek birleşime bırakıldı.

Tabii Üye Kadri Kaplan'ın 237 sayılı sözlü sorusunun görüşülmesi, Millî Savunma Bakanı İlhami Sancar'ın isteği üzerine, konu ile ilgili mahkeme kararlarının alâkahlara terhimine kadar geri bırakıldı.

Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Hilmi Onat'ın, İzmir'in Selçuk ilçesinde kurutulan bir bataklığa dair Maliye Bakanından sözlü sorusu, soru sahibi iki birleşimde hazır bulunmadığından yazılı soruya geçildi.

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Mucip Ataklı'nın ve

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Kadri Kaplan'ın 1 numaralı Sıkıyönetim Mahkemesince alınan nihai karara dair sözlü sorularına, Adalet Bakanı Sedat Çumralı cevap verdi.

1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması ve

Petrol Dairesi Başkanlığı 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarılarının görüşülmesi ,komisyon hazır bulunmadığından, gelecek birleşime bırakıldı.

Disiplin mahkemeleri kuruluşu, yargılama usulü ve disiplin, suç ve cezaları hakkındaki kanun tasarısmın maddeleri üzerinde bir süre görüldü.

10 Ocak 1964 Cuma günü saat 15.00 te toplanılmak üzere birleşime son verildi.

Başkan

Kâtip

Başkanvekili

Yozgat

İhsan Hamit Tigrel

Neşet Çetintaş

Kâtip

Kırklareli

Ahmet Naci Arı

SORU

Sözlü soru

1. — Cumhuriyet Senatosu Urfa Üyesi Vasfi Gerger'in, Millî Eğitim Bakanlığı merkezinde

kaç öğretmen ve memur çalıştırılmakta olduğuna dair sözlü soru önergesi, Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (6/246)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili İhsan Hamit Tigrel

KÂTİPLER : Ahmet Naci Arı (Kırklareli), Neşet Çetintaş (Yozgat)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır oturumu açıyoruz.

2. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Başkanın, Bolu Üyesi Sırrı Uzunhasanoğlu, Kastamonu Üyesi Ahmet Nusret Tuna, Sivas Üyesi Rifat Öçten, İzmir Üyesi Enis Kansu, Kastamonu Üyesi Mehmet Çamlıca ve Gümüşane Üyesi Halit ZARBUN'un, Yeni Türkiye Partisinden istifalarına dair yazıları bulunduğu hakkındaki beyanati.*

BAŞKAN — Arkadaşlar bir müracaat vardır, arz ediyorum.

Y. T. Partisi mensubu altı arkadaşım, Sırrı Uzunhasanoğlu, Kastamonu Nusret Tuna, Sivas Rifat Öçten, İzmir Enis Kansu, Kastamonu Mehmet Çamlıca, Gümüşane Halit ZARBUN, partilerinden istifa ettiklerini ve gereken işlemin yapılmasını rica eden kısaca müracaatları olmuştur.

İttılâmına arz edilir. (Hayırlı olsun, sesleri.)

3. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Disiplin mahkemeleri kuruluşu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkındaki kanun tasarılarının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 1/548; C. Senatosu 1/324) (S. Sayısı: 368) (1)*

BAŞKAN — Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu Kanununun müzakeresine devam ediyoruz.

Soruşturma

Disiplin suçlarının ihbar ve soruşturması

MADDE 14. — Maiyetinden birinin bir disiplin suçu işlediğini öğrenen her âmir yetkisi dâhilindeki oda veya göz hapsi cezalarıyla cezalandırılmasını uygun görmediği takdirde suçluluk sebeplerini ve suç delillerini kapsıyan bir vaka raporu düzenleyip bunu silsile yolu ile nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmirine en geç üç gün içinde gönderir.

Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri her hangi bir suretle bir disiplin suçunun işlendiğini öğrendiğinde doğrudan doğruya disiplin cezası vermeye yet-

kili olur ve buna dayanarak oda veya göz hapsi cezasıyla cezalandırılmasını uygun görmez ise dâva açılmasının gerekip gerekmediğine karar vermek üzere derhal disiplin hazırlık soruşturmasını yapılmasını emreder.

Âksi halde birinci fıkraya göre işlem yapılmak üzere keyfiyeti disiplin cezası vermeye yetkili en yakın disiplin âmirine bildirir ve varsa evrakı gönderir.

Disiplin hazırlık soruşturması disiplin subayı tarafından en kısa zamanda yapılır. İhbarı yapan âmir tarafından yapılan soruşturma yeter görülürse bu, disiplin hazırlık soruşturması yerine geçer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Disiplin soruşturması sonunda yapılacak işlem

MADDE 15. — Disiplin hazırlık soruşturması sonunda nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri tarafından aşağıdaki işlemler yapılır:

A) Eylem adliye mahkemelerinin veya askerî mahkemelerin görevine giren bir suç ise, evrak görevli mercie gönderilir.

(1) 368 Sıra Sayılı Basmayazı 8 . 1 . 1964 günlü 25 nci Birleşim tutanağı sonundadır.

B) Eylem bu kanunda yazılı bir disiplin suçu olmayıp, disiplin tecavüzü ise özel kanun hükümleri uygulanır.

C) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler bulunmazsa kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir. Bu karar evvelce sorguya çekilmiş sanığa da tebliğ edilir.

D) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler varsa bir iddianame ile disiplin mahkemesinde dâva açılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Buyurun.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Bundan evvelki kanunlarda harflerin sırası ile yazılması ileri sürülmüş ve Yüksek Heyetinizce de kabul edilmişti.

Burada (C) harfinden sonra (C) harfinin fıkraya olarak gelmesi lâzımdır.

Komisyonun iltihak edeceğini tahmin ederim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon da katılıyor. Başka söz istiyen?.. Yok. Reylerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İddianameye nelerin yazılacağı

MADDE 16. — İddianameye sanığın kimliği, disiplin suçu teşkil eden eylemin neden ibaret bulunduğu ve delilleri, uygulanması istenilen kanun maddesi, varsa Hazine zararı ve duruşmanın yer ve zamanı yazılır.

İddianame asker kişi olan sanığa en yakın âmiri aracılığı ile tebliğ olunur. Bu hususta düzenlenecek belgede tebliğ eden ile sanığın imzaları ve tebliğ tarihi gösterilir. Diğer kişiler hakkında Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır.

Tebliğ tarihi üzerinden iki gün geçmedikçe duruşma yapılamaz. Sanığın uygun görmesi ile bu süreden vazgeçilebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Buyurun Sayın Tuna.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — 16 nci maddede iddianameye nelerin kaydedileceği bildirilmektedir. Yüksek malûmunuz olduğu veçhile iddianameye göre dâva açılır. Dâva açıldıktan sonra mahkeme duruşmayı ıera ve intaceder, netice itibarıyla kararını bildirir. Şimdi, duruşmanın gününü tâyin, savet mevkiinde olan disiplin subayına değil mahkemeyi teşkil eden başkana aidolmak lâzım gelir. Çünkü diğer mad-

delerde de göreceğiniz veçhile eğer duruşma bir günde bitmezse başka bir güne tâlik edilir, demek suretiyle mahkemenin kendi işlerini tesbit edeceği anlaşılmaktadır. Mahkemenin işinin olduğu bir günde müddeiumumi bir dâva için, pek çok şahitli bir dâvayı tesbit eder gönderirse, bir kargaşalık olur. Binaenaleyh, duruşma gününü tâyin savemün vazifesi değil, savet mevkiindeki disiplin subayının vazifesi değil, mahkemenin vazifesi, olmak lâzım gelir. Bunu teminen diğer kayıtlarda isabet vardır. Birinci fıkrada duruşma zamanı, yer ve zamanı yazılıdır. Yalnız «zamanı» kelimesinin çıkartılmasını teklif ediyorum ve bu hususta bir takrir veriyorum. İltifatımızı rica ederim.

BAŞKAN — Takriri okutuyorum:

Başkanlığa

16 nci maddenin 1 nci fıkrasının sonundaki «ve zamanı» kelimesinin çıkartılmasını ve «yer» kelimesinin «yeri» olarak düzeltilmesini arz ve teklif ederim.

Kastamonu
Nusret Tuna

BAŞKAN — Komisyonun mütalâası nedir efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, bu değişikliğe önergesine katılmıyoruz. Sebebine gelince, disiplin mahkemeleri diğer mahkemeler gibi devamlı olarak bir yerde toplam vazife gören ve mütemadiyen kendi defterlerindeki işleri rüyet eden mahkemeler değildir; bunlar hâdiseye olduka toplamıyorlar, bunların toplanmasını tabiatıyla tensibeden de oradaki disiplin âmiridir. Binaenaleyh duruşmanın yapılacağı yeri ve zamanını tâyin etmek de, hem sürati sağlamak bakımından ve bu mahkeme heyetini aslında subaylardan terekübeden mahkeme heyetini davet mevkiinde bulunan âmire terettübediyor. Bu itibarla maddedeki zamanı kelimesi lüzumludur, yerindedir, muhafazasını rica ederim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon mütalâasını bildirdi. Hatibin teklifine iştirak etmemektedir. Hükümet ne mütalâadadır?

HÜKÜMET ADINA MİLLÎ SAVUNMA BAKANİ İLHAMİ SANCAR (İstanbul Milletvekili) — Muhafazası lüzumuna kaniiz.

BAŞKAN — Takriri oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Anlaşılmadı efendim. Yeniden tâdil teklifini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi olduğu gibi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Açık oyunuzda sunulacaktır.

Disiplin Mahkemesinin toplanması

MADDE 17. — İddianamenin sanığa tebliğinden sonra Disiplin Mahkemesi, nezdinde kurulduğu komutanın veya askerî âmirlerin emriyle toplanır.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Efendim, bu madde kısa olmasına rağmen muğlaktır. Türkçe kaidesine göre de kaleme alınmamıştır tahmin ederim. Bildiğime göre Türkçe kaidesinin fail, fiil, mef'ul diye eski ifadeyi ele alırsak, bu yoldan gidilmesi lâzımdır. Bu maddeyi okuduğumuz zaman yeknazarda anlaşılmamaktadır. Doğrusunun şu şekilde olacağı kanaatindeyim.

«Madde 17. — Disiplin mahkemesi iddianamenin sanığa tebliğinden sonra nezdinde kurulduğu komutanın veya askerî âmirin emriyle toplanır» Bir önerge takdim ediyorum, Hükkümet ve komisyonun iştirak edeceğini umarım. Hürmetlerimle.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Komisyondan bir sorumuz var.

BAŞKAN — Buyurun.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Bundan evvel kabul edilmiş olan maddelerde komutanlık ve kurum âmirliği vardır. Kanunun bir maddesinde «Kurum âmiri» şeklinde kullanılmakta, burada ise «askerî âmir» demek suretiyle diğer maddeler arasında bir mutabakatlılık, bir çelişme oluyor. Kanun yapımı bakımından burada «askerî âmir» tabirinin «kurum âmiri» şeklinde değiştirilmesi lâzımdır kanaatindeyim.

BAŞKAN — Buyurun komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, bunun «askerî kurum âmirinin» şeklinde değiştirilmesi doğru olacaktır.

Ayrıca Sayın Sadık Artukmaç'ın teklifine de katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon olarak katılıyorsunuz. Bu duruma göre madde metni nasıl olacak?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Hazırlyyorum efendim, getireceğim.

BAŞKAN — Madde hakkında bir takrir var okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

17 nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi hususunun oya arzını teklif ederim.

Madde 17. — Disiplin mahkemesi, iddianamenin sanığa tebliğinden sonra nezdinde kurulduğu komutanın veya askerî kurum âmirinin emriyle toplanır.

Yozgat

Sadık Artukmaç

BAŞKAN — Komisyon?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Biz de maddeyi aynı şekilde tanzim ediyorduk. Bu metni benimsiyoruz.

BAŞKAN — Komisyon benimsiyor. Bu şekilde maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Açık oyunuzda arz edilecektir.

Sanık ve tanıkların çağırılması

MADDE 18. — Asker kişi olan sanık ve tanıklar emirle, diğerleri davetiye ile çağırılır. Bu davetiyeye gelmezlerse zorla getirilecekleri de yazılır.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Duruşma

Duruşma usulü

MADDE 19. — Duruşma hükmüne katılacakların ihzuru ile ara vermeksizin yapılır. Disiplin subayı ile tutanak kâtilibinin bulunmaması şahttır. Zorunlu sebeplerle duruşma tehir ve talik edilebilir.

Sanık duruşmanın devamı süresince hazır bulundurulur. Duruşmaya özürsüz gelmeyen veya gelip de savuşan veya duruşmada bulun-

mak istemiyen sanığın yokluğunda duruşmaya devam edilip hüküm verilebilir.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok, Madde hakkında söz istiyen? Yok, Reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Duruşmanın yönetimi

MADDE 20. — Duruşmanın yönetim ve disiplini başkana aittir. Duruşmanın disiplinini bozan her kişiyi başkan mahkeme salonundan çıkartır.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok, Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Duruşmanın açıklığı

MADDE 21. — Disiplin mahkemelerinde duruşma açık olur. Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin korunması amacıyla duruşmanın tamamının veya bir kısmının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir. Kapalı yapılan yargılamanın yayımlanması yasaktır. Buna uymayanlar hakkında Basın Kanunu hükümleri uygulanır.

Sanığın astı olanlar duruşmada bulunamazlar.

BAŞKAN — Madde hakkından söz istiyen? Buyurun Sayın Altalay.

SİRRI ATALAY (Kars) — Bir soru soracağım efendim. Basın Kanununda böyle hükümler var mı?

BAŞKAN — Sayın Sözcü.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, arkadaşlar Basın Kanununda hüküm olduğunu söylüyorlar, atıf yapıyorlar.

BAŞKAN — Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Açık oyunza sunulacaktır.

Duruşmaya nasıl başlanacağı

MADDE 22. — Duruşmaya sanık, tanık ve bilirkişilerin yoklaması ile başlanır. Daha sonra sanığa başkan ve üyelerin dâvaya bakmalarına engel halleri hakkında bir istemi bulunup bulunmadığı sorulur. Başkan tanıkları duruşma salonundan dışarıya çıkarır. Sanığın kimliği tesbit edildikten sonra iddianame disiplin subayı tarafından okunur.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok, Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başkan ve üyelerin dâvaya bakamaması ve reddi

MADDE 23. — I - Disiplin mahkemeleri başkan ve üyeleri aşağıdaki hallerde bu görevi yapamazlar veya aynı sebeplerle reddedilebilirler:

A) Suçtan kendisi zarar görmüş ise,

B) Sanık ve mağdur ile aralarında evlilik veya vesayet ilişkisi bulunmuş veya bulunuyorsa,

C) Sanık veya suçtan zarar görenle aralarında kan veya sıhrî usul ve fîru hısmınlığı yahut evlât edinme ilişkisi veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan veya evlilik kalmasa bile ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) sıhrî civar hısmınlığı varsa,

D) Aynı dâvada nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri sıfatı ile işlem veya disiplin subaylığı yahut sanık müdafiliği görevlerini yapmış ise,

E) Aynı dâvada tanık veya bilirkişi olarak dinlenmiş ise,

F) Tarafsızlığını şüpheye düşürecek haller mevcutsa,

II - Aleyhine kanun yoluna gidilen disiplin mahkemesi hükmünün, üst disiplin mahkemesinde incelenmesinde, hükme katılan disiplin mahkemesi başkan ve üyesi üst disiplin mahkemesinde bu hükmün incelenmesine katılamaz.

BAŞKAN — Buyurun Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Burada da harfler A, B, C, Ç diye devam edecektir.

BAŞKAN — Harflerin değiştirilmesi suretiyle maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sanığın sorgusu ve delillerin toplanması

MADDE 24. — İddianamenin okunmasından sonra sanık olay hakkında sorguya çekilir, varsa tanıklar dinlenir ve diğer deliller toplanır.

Disiplin mahkemesi istem üzerine veya kendiliğinden tanık dinlenmesi veya başka delillerin toplanmasına karar verebilir.

Delillerin toplanmasından sonra disiplin su-
bayından esas hakkındaki istemi sorulur. Sa-
nik savunmasını yapar. Son söz sanğındır.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Efen-
dim, 2 nci fıkranın birinci satırında «dinlen-
mesi» kelimesinin «dinlenmesine» olması lâzım-
dır.

BAŞKAN — Matbaa hatasıdır. Tashih
edilmek suretiyle oyunuzaya sunuyorum. Kabul
edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Müdafi tutulması

MADDE 25. — Sanık soruşturmanın her
saffhasında bir müdafi tutabileceğı gibi mü-
dafii yoksa disiplin mahkemesince de müdafi
tutulabilir.

Sanık kendisine bir müdafi tutacağını be-
yan ve bundan dolayı mehil verilmesini talebet-
tiğı takdirde mahkemece münasip bir mehil ve-
rilir.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok. Maddeyi
oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Delillerin değerlendirilmesi

MADDE 26. — Disiplin mahkemesi toplana
delilleri duruşmada edineceğı kanaate göre değerlendirir.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok. Maddeyi
oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Duruşmanın bitmesi ve hüküm

MADDE 27. — Duruşma hükmün açıklan-
ması ile biter.

BAŞKAN — Madde hakkında verilmiş bir
takrir vardır. Komisyondan gelmiştir değil mi
efendim.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS
(Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Evet efendim.

BAŞKAN — Takriri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığı

Disiplin Mahkemelerince yapılan duruşma-
nın tehir veya tâlik edilmesi halinde veya hü-
kümle birlikte sanğın tutuklanmasına imkân
sağlamak amacıyla tasarının 27 nci maddesine
aşağıdaki fıkranın ilâve edilmesini faydalı ve
ihtiyacı karşılar görmekteyiz;

Madde 27. — Duruşma hükmün açıklanma-
siyle biter. Hüküm, sanğın beraetine veya hü-
kümlülüğüne veya dâvanın düşmesine veya Di-

siplin Mahkemesinin görevsizlik veya yetkisiz-
liğine dair olur.

Disiplin Mahkemesi duruşmanın tehir veya
talik veya hükümle birlikte Askerî Mahkeme
Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununda ya-
zılı tutuklama sebeplerinin mevcudiyeti halin-
de tutuklama kararı verebilir.

Geçici Komisyon Sözcüsü
Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Âmil Artus

SIRRI ATALAY (Kars) — Söz rica edi-
yorum.

BAŞKAN — Buyurun.

SIRRI ATALAY (Kars) — Tümü görüşü-
lürken de ifade etmiştim; göz ve oda hapsi
cezaları verilebilecek bir hususta, asıl hürriye-
ti tahdit eden tutukluluk hükmünün burada
mevzubahis olup olmayacağı hususundaki suali-
me Komisyon sözcüsü cevap vermemiş idi;
şimdi değiştirmede görüyoruz ki, asıl hürriye-
ti tahdit eden tevkif yani bu tevkif nasıl ya-
yılacaktır? Askerî ceza evlerine alınabilecek
midir? Netice itibariyle esasında göz ve oda
hapsi verilecek bir mevzudan dolayı hürriyeti
tahdit eden bir tutukluluğun birbiriyle telif
edilmesi nasıl mümkün olacaktır? Komisyondan
bunu rica edeceğim. Asıl verilecek ceza
göz ve oda hapsi cezası olduğu halde tevkif
edilebilecek ve kişi cezaevine konabilecektir.
Halbuki netice itibariyle verilecek olan ceza
bir gün, iki gün, bir ay, iki ay göz veya oda
hapsidir. Ama şimdi gelen takrirden öğreniyorum
ki, tutuklama yetkisi burada işleyebilecektir.
Böyle midir acaba ve bunu nasıl telif ede-
ceklerdir?

BAŞKAN — Sayın Üren, buyurun.

SELÂMİ ÜREN (Tekirdağ) — Muhterem
arkadaşlar, Komisyonun yeni teklifi, disiplin
mahkemelerince verilmiş bulunan cezalarla tu-
tukluluk hali kabili telif değildir. Oda hapsi,
göz hapsi, bunun yanında tevkifi koyuyoruz.
Tekif ettiğimiz şahsı cezaevine göndermek
meburiyetindeyiz. Halbuki, göz hapsine hü-
küm giyen bir asker kişinin herhalde ceza evi
ile ilgisi bulunmamaktadır. Oda hapsi ile de
teeziye edilecek bir kimsenin ceza evine gönde-
rilmeyeceğı pek aşikâr bir hakikat olduğuna gö-

re, bu tadil teklifinin reddine karar verilmesini talebeder ve bu yönden de Sayın Sırrı Atalay'ın fikrine aynen iştirak ettiğimi belirtirim.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Tuna.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Efendim, ben de tadil teklifinin aleyhine konuşacağım:

Şimdi bizim umumi ceza hukukunda, «teklif» ancak cürümler için mümkündür. Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununun 104 ve mütaakıp maddeleri cürümler için tevkif hakkını kabul etmiştir. Ama, bir şahıs böyle mazaunaisu eşastansa; kim olduğu belli olmuyorsa; hüviyetinin tesbiti mümkün değilse kabahatlerde tevkif bu gibi ahvale münhasırdır. Yani kabahatliyi kabahati yüzünden tevkif edebilmek için o adamın kim olduğunun belli olmaması, hüviyetinin tesbit edilememesi gibi üç hal vardır. Halbuki bu asker kişiler aleyhinde işlenen suçlardan bahsetmekte ve disiplin suçlarının yukarıdaki tasniflerinden de anlıyoruz ki, cürümler için askerî mahkemeler kurmuşuz kabahatler için disiplin mahkemeleri kuruyoruz. Binaenaleyh, hukukun umumi esasındaki kabahat nevinden olan disiplinler için tevkifin isabetli olmadığı, hüviyetinin tesbiti ve saire gibi büyük mahzurun bu işte mevzuahsolmıyacağı kanaatindeyim. Tevkifin verilecek cezaya uyulması bakımından lüzumsuz olduğu gibi umumi ceza hukuku bakımından kabahatler için umumi hukukunuzun tevkifi kabul etmediğinden, muayyen birkaç hâdiseye munhasır olmak üzere hüviyetinin tesbiti ve saire gibi hâllere munhasır tuttuğuna göre tevkifin isabetli olmadığı kanaatindeyiz. Evvelece de bu maksatla bu kanuna tevkif müessesesi konmamıştı, bu sebeple tadil teklifine iltifat olunmamasını iştirham etmekteyim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, komisyon sözcüsününün imzasıyla gelen tahririn aleyhinde konuşular. Yalnız bundan evvel bir mesele müstehire vardır. Komisyondan bir metin geliyor ve bu metinde sayın komisyon sözcüsününün de imzası vardır. Bu maddenin, nevama tadil ve ıslahını Heyeti Umumiyeden bir talep vâkı olmadan, tadilini ve ıslahını icabedecek bir teklifin gelmesi bir değıştirge olmaması lâzım. Bu itibarla oya koymadan...

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanıca S. Ü.) — Maddeyi geri alıyoruz.

BAŞKAN — Madde isteği üzerine, komisyona geriverilmiştir.

Oyların toplanması

MADDE 28. — Disiplin mahkemelerinde hükmü ve kararlar oy birliği veya oy çoğunluğu ile verilir. Oylar dağılırsa sanığın en çok aleyhinde olan oy, çokluk elde edilemeye kadar kendisine daha yakın olan oya tabi olur.

Oy, küçük rütbeden başlayıp rütbe ve kıdem sırası ile verilir.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Efendim, malûmlarınızdır ki; bir kararın lehinde veya aleyhinde oy kullanılır. Veyahut çekimser olarak kalır. Bu 3 şıktan birisinin vâkı olması gerekir. Şimdi bu duruma göre 3 kişilik bir heyetten, 3 kişiden birisi müstenkif kalsa, birisi aleyhte olsa, birisi lehde olsa ne olacaktır? Zannımca reisin bulunduğu tarafın kararının muteber olması lâzım veya ikisi birleşir. Şimdi şu mütalâyaya göre birine fıkradaki şu cümle yersizdir. «Oylar dağılırsa, sanığın en çok aleyhinde olan oy, çokluk elde edilemeye kadar kendisine daha yakın olan oya tabi olur. Yani iş muallakta mı kalacaktır, karar verilmeyecek midir? Bu da ayrı bir şey. Bir netice istihsal edemiyoruz, bu cümle ile. Bir netice istihsal edilemeyeceğine göre muallakta kalıyor demektir, böyle şey olmaz. Sonra hareket noktasında da bir yanlışlık var, malûmlarıdır ki, sanığın suçunun daima ceza mevzuatında daima lehine olarak hareket edilir. Lehine olan reylerin birleştirilmesi yoluna gidilmesi lâzımdır. Bu noktayı bilmiyorum, belki yanlışlıyorum, fakat arz etmek istediğimi şey bu cümlenin çıkarılması lâzımgeldiği kanaatinde olduğumdur. Bu sebeple bir önerge takdim ediyorum, iltifat buyurmanızı iştirham ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ahmet Nusret Tuna.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Artukmaç arkadaşımızın bu mahkeme heyetindeki oyların kullanılmasında hataya düştüğüne kaanım. Bizim teşriî meclislerde ve diğer meclislerde üye-

lerden biri müstenkif kalır ama, mahkemelerde müstenkif kalmak gibi bir hal yoktur. Mahkemelerde hâkim ve âzaların her biri reylerini izhar edecektir.

Binaenaleyh, müstenkif kalma şıkkı bu disiplin mahkemeleri için mevzuubahis değildir.

İkincisi, kanunun bu maddesi gayet isabetlidir. Öyle haller olur ki, 3 kişilik bir mahkeme başkan ve iki âzanın her birisi ayrı ayrı bir noktai nazarda olabilirler. Gerek kanunun tatbiki bakımından ve gerekse aynı maddenin tatbikatı içerisinde birbirlerinden ayrılabilirler. Bu takdirde zaten bizim Ceza Hukukumuzun ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun umumi prensibidir, en aykırı olan ortadaki yaklaşmaya mecburdur. Her üçünün kararı ayrı ayrı olduğu için ortadaki karar mahkemenin kararı olarak meydana çıkar. En aykırı olan kendisine en yakın olana iltihak etmiş sayılır, karar bu şekilde çıkar. Zaten bu, Ceza Muhakemeleri Usul Kanununun kabul ettiği umumi bir prensiptir. Maddenin olduğu gibi kabûlünü istirham etmekteyim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Efendim, bendeniz misal olarak her hangi bir kararı ele aldım. Bu karar hakkında 3 şıktan birinin bahis mevzuu olduğunu arz etmiştim. Mahkemelerde istinkâf bahis mevzuu olmadığına göre, tezimi daha iyi müdafaa eder bir durum hâsıl olmaktadır. Buraya lehte veya aleyhte üyeler ve reis beyanı mütalâa edecektir. Bunun öte tarafı olmaması gerekir. Binaenaleyh arz ettiğim o cümle de yersizdir, itibar olunmasını istirham ederim.

BAŞKAN — Takriri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arz ettiğim sebepler dolayısıyla, 28 nci maddenin birinci fıkrasındaki: (Oylar dağılırsa sanığın en çok aleyhinde olan oy, çokluk elde edilinceye kadar kendisine daha yakın olan oya tabii olur.) Cümlesinin madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Yozgat

Sadık Artukmaç

BAŞKAN — Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Hükümetin mütalâası?

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI İLHAMİ SANCAR (İstanbul Milletvekili) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon ve Hükümet katılmıyor, takriri oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hükümün gerekçesi

MADDE 29. — I - Sanık mahkûm olursa hükümün gerekçesinde:

A) Mahkemece disiplin suçunun kanuni unsurları olarak sabit ve muhakkak sayılan vâkialar,

B) Duruşma sırasında kanunda yazılı olup cezanın kaldırılmasını veya azaltılmasını yahut çoğaltılmasını gerektiren hallerin varlığı ileri sürülmüş ise bunların sabit sayılıp sayılmadığı,

C) Uygulanan ceza maddesi ve ceza miktarının tâyinine mahkemeyi sevk eden haller, Gösterilir.

II - Beraet halinde hükümün gerekçesinde, sanığın isnadolunan eylemi işlediğinin sabit olmasından mı yoksa işlenen eylemin bu kanuna göre suç sayılmamasından mı beraete hükmedildiği gösterilir.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Sivas) — Efendim burada da iki şık mütalâa edilmektedir. Biri; sanığın mahkûm olması hali; diğeri, sanığın beraet etmesi halidir. Arz edeceğim husus metindeki insicamın teminine mâtuftur.

Birinci fıkrada, sanık mahkûm olursa, diyoruz; ikinci fıkrada, beraet halinde, diyoruz. Halbuki, burayı, ikinci bendi, sanık beraet ederse, hükümün gerekçesinde diyerek, cümleye devam olunması, insicam bakımından daha uygun olur, mütalâasındayım.

Tekrar arz ediyorum, ikinci benddeki «beraet» kelimesinden evvel «sanık beraet ederse» demek ve «halinde» kelimesini silmek lâzımdır. Bu takdirde yukardaki cümle ile ahenkli ve insicamlı bir hale gelmiş olur.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu?
GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Ediyoruz.

BAŞKAN — Şu halde II nci fıkra şu şekilde başlayacak «sanık, beraet ederse hükmün gerekçesinde» (halinde) kalkıyor, «hükmün gerekçesinde» diye devam edecek. Maddenin bu şekilde düzeltilmesinden sonra oylarımıza sunuyorum... Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Açık oyunuzla sunulacaktır.

Kanun yolu

İtiraz, süresi ve inceleme merعی

MADDE 30. — Disiplin mahkemelerinden verilen hükümlere karşı tefhim veya tebligden itibaren üç gün içinde bir üst disiplin mahkemesinde itiraz edilebilir.

Genelkurmay Başkanlığı disiplin mahkemesinin hükümlerine karşı yapılan itirazı, itiraz edilen hükme katılmıyan başkan ve üyelerden kurulan yeni bir kurul inceler.

BAŞKAN — Söz isteyen? Buyurun Sayın Artukmaç.

Oylarını kullanmıyan arkadaşlar varsa lütfen kullansınlar.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Efendim, burada bir zuhul olsa gerek. Evvelimide itiraz edecek kişiler kimlerdir? Bu hususun maddede yer alması, ondan sonra itiraz süresi, incelenmesi, v. s. nin ele alınması gerekir, kanun tekniği bakımından da.

Bu bakımdan benideniz, tasarıda 31 nci maddede olarak gösterilen maddenin 30 neu maddede olarak müzakere edilmesini, mütaakiben de tasarıda 30 neu maddesinin 31 nci madde haline getirilmesini arz ve teklif ediyorum. Komisyonun da buna katılacağını tahmin etmekteyim, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Söz istiyorum ama, evvelâ hangi madde konuşulacak?

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Talkıldım tehir olacak, ve 30 neu madde 31 nci madde haline getirilecek.

BAŞKAN — 31 nci maddenin daha evvel konuşulması isteniyor. Şu halde 31 nci maddeyi okutuyorum.

31 nci maddenin 30 neu madde olmasını oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İtiraza hakkı olanlar

MADDE 30. — Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri ve sanık itiraz hakkına sahiptirler.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen? Buyurunuz Sayın Tuna.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — İtiraz hakkı tanınan kimseler içerisinde müştekinin olmaması bir zuhul müdür? Yoksa bilerek mi konulmadı? Bunu anlayamadım. Onun için bir kere bunun tashihini rica ediyorum.

İkincisi: Eğer müştekiye bir itiraz hakkı tanımak istemiyorsak bu takdirde adaletli olmuyor. Bir mahkemede iki taraf vardır; dâvacı vardır, sanık vardır. Disiplin subayı bir müddei-umumi gibi hem maznunun ve hem de müştekinin müdafii vaziyetindedir. Şimdi bir haksız karar çıktığı zaman sanığa tashih ettirme imkânını bağışlıyoruz. Bir üst makama müracaat edecek, müştekinin de en az, onun kadar bir mahkeme içerisinde hakkı vardır. Binaenaleyh, bu itiraz hakları meyanında itiraz hakkı olanlar meyanına müştekilerin de dâhil edilmesi, adaletin tarafsız tecellisi bakımından tarafların hukukunun müsavi surette nazara alındığının belirtilmesi bakımından lâzımdır. Maznuna itiraz hakkı tanıyoruz, fakat suçtan zarar gören bir kimse beraet ediyor, delili vardır, yahut nazara alınmamıştır. Şu hakkını bir üst makama bildiremiyor, isabetli bir hareket olmaz. Müştekiye de itiraz hakkının tanınması lâzımgeldiği kanaatindeyim. Hukukun umumi prensibinden ayrılmak için bu işte hususi bir sebeb olmadığı kanaatindeyim.

BAŞKAN — 29 neu madde de açık oylarınıza arz edilecektir, buyurun Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Efendim, burada itiraza hakkı olan, üç kişi var. Birincisi; nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan, ikincisi askerî kurum âmiri ve üçüncüsü de sanıktır. Yani her biri ayrı ayrı itiraza yetkili olduklarına göre burada askerî kurum âmiri ve sanık denilmesi yersizdir. «Askerî kurum âmiri ve ya sanık demek suretiyle ikisini birbirinden ayırmamız lâzımdır. (Ve) kelimesinin (veya) yapılmasında mutlak bir zaruret vardır, bir.

İkincisi: Sayın Ahmet Tuna arkadaşımın fikirlerine iştirak etmekteyim. Müştekiye de burada bir hak tanımak gerekir. Bu halde, «Askerî kurum âmiri veya sanık veya müşteki itiraz hak-

kına sahiptirler.» şeklinde tadil edilmesi uygun olur mütalâasında. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu? Buyurun Sayın Artus.

27 nci madde için oy kullanmayan arkadaş var mı? Oylama işlemi bitmiştir.

GEÇİCİ KOMİSYON CÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, disiplin suçları takibi şikâyete bağlı suçlardan değildir. Disiplin bozulduğu için bunlar re'sen takibedilir. Bozulan disiplinin tekrar iadesi için, bunların re'sen takibini bu tasarı derpiş etmektedir. Ancak bir disiplin suçundan şikâyet kelimesi kullanmak doğru değil, ihbar eden birisi bulunabilir. Böyle bir disiplin suçunun mevcudiyetini ihbar eden birisi bulunabilir. Sonra bir disiplin suçundan zarar gören kimseler olabilir. O zarar gören kimsenin duruşmaya müdahale etmesini mümkün kılan bir hüküm istiyor arkadaşlar. Bu itibarla maddeye «müşteki» değil, fakat «müdahil» kelimesinin ilâvesine taraftarız. Filhakika 63 ncü maddede bir atıf var. «Bu kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde Askerî Ceza Kanunu ile Askerî Mahkemelerin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun hükümleri uygulanır» diye, bir hüküm var. Fakat önümüzdeki maddede aksine bir hüküm konmuş olduğu için eğer «müdahil» kelimesini buraya koymazsak müdahilin itiraz hakkını tanımamış oluruz. Bu bakımdan maddeye «müdahil» kelimesinin ilâvesine taraftarız. Saygılarımla.

BAŞKAN — Madde ne şekil alıyor, Sayın Artus?

GEÇİCİ KOMİSYON CÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — «Askerî kurum âmiri, sanık veya müdahil itiraz hakkına sahiptir.» Madde böyle oluyor, efendim.

BAŞKAN — Müzakere sonunda maddenin şu şekli alması teklif edilmektedir : «Nezinde Disiplin Mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri, sanık veya müdahil itiraz hakkına sahiptirler.»

FKRET TURHANGİL (Aydın) — Efendim, Komisyon sözcüsünden bir hususu rica edeceğim; bundan evvel kabul edilen maddelerde Disiplin Mahkemesi huzurunda sanık ve tanıkların bulunacağına dair bir kayıt vardı. Müdahil, bizim anladığımız mânada, yalnız bu

madede vâkı disiplin suçundan zarar görmüş kişi olarak bir hakkın tanınması arzusu için de mütalâa olundu. Ama duruşmada bulunmayan bir müdahilin, disiplin mahkemesi safhasında, müşteki olarak, müdahil olarak dinlenmeyen ve umumi kabul prensiplerine dâhil olabilmek için bir müdahale dilekçesi ve müdahalenin kabulüne dair bir kararın verilmesi icabeder. Umumi meseleleri halleder mahiyette bir kelime konması zannediyorum ki, umumi muhakeme prensiplerini ihlâl eder. Diğer maddelerle bağdaşamaz. Mahkeme huzurunda bulunmayan ve hakkını müdafaa etmeyen bir kişinin, munhasıran disiplin mahkemesinin kararının tebliğinden dahi haberi yokken ki, tebligat yapılmıyor; sümmettedarik bir şikâyet itiraz hakkını üst disiplin mahkemesi nezdinde tanımak gibi bu tâbir yerinde değildir. Bendeniz şahsen bu maddeyi ordu içinde disiplin mevzuu bakımından şahıslar dışı bir disiplin mefhumunun korunması ve aranması yönünden takibedilen bir mahkeme sistemidir. Şahsi hukuk bahis konusu değildir. Bir erin bir eri dövmesi disiplin yönünden orduyu bozar. Bu bakımdan mahkemeye verilmiştir. Onun hakkını da disiplini korumakla mükellef olan kişilerin koruması lâzımdır. «Müdahil» teriminin konması işlemez ve mücerret orta yere çıkmış başından sonuna kadar hiçbir hakkı hukuku olmayan bilhaber bir insana bir halk tanımadır. Tâbirimi mazur görün, anormal hukukî bir sıfat ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan Komisyonun bu maddeyi ya eskisi gibi kabul etmesi lâzımdır, yahut da alıp, maruzatımın ışığı altında tetkika tâbi tutması icabeder kanaatindeyim.

BAŞKAN — Ne buyuruyorsunuz efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, arkadaşımın bu beyanının ışığı altında maddeyi tetkik etmek üzere geri istiyoruz.

BAŞKAN — Madde komisyona geri verilmiştir.

Kanun yolu

İtiraz, süresi ve inceleme mercii

MADDE 31. — Disiplin mahkemelerinden verilen hükümlere karşı tefhim veya tebliğden itibaren üç gün içinde bir üst disiplin mahkemesinde itiraz edilebilir.

Genelkurmay Başkanlığı disiplin mahkemesinin hükümlerine karşı yapılan itirazı, itiraz edilen hükme katılmıyan başkan ve üyelerden kurulan yeni bir kurul inceleyer.

BAŞKAN — Madde hakkında buyurun Sayın Atalay.

SİRRI ATALAY (Kars) — Tümü görüşülürken de arz etmiştim; disiplin mahkemeleri tarafından verilen karara bir üst disiplin mahkemesine itiraz edilecek, tefhim ve tebliğ tarihinden itibaren, Kararı veren Genel Kurmay Başkanlığı nezdindeki disiplin mahkemesi ise, bu halde disiplin mahkemesi neresi olacaktır? Yedeklerin ve daha önceki maddelerde birer listede verileceği, yani tabii yargının belli olması hükmü tesbit edildiğine göre, Genel Kurmay'da bidayet mahkemesi vazifesini görecek, disiplin suçlarından dolayı hükmü veren mahkemenin dışında, bu mahkemenin verdiği disiplin kararlarına karşı itiraz edilecek bir ikinci mahkemenin bulunması zarureti vardır. Bu mânayı taşıyor mu, bunu karşılıyor mu?

Bir de, Millî Savunma Bakanlığı câmiyası içindeki disiplin durumu ne olacaktır ve bu disiplin mahkemelerinin üstündeki verilecek kararlar ne olacaktır? Genel Kurmayda var, diğer birliklerde var, fakat bir de bizim teşkilâtımızda gerek bakanlıkların ayrılması şeklinde olmak üzere Millî Savunma Bakanlığı vardır. Bu Millî Savunma Bakanlığının kendi bünyesi içinde, kendi câmiyası içindeki disiplin muameleleri ne olacaktır ve bunlara karşı ne yapılacaktır? Bu hususta hiçbir kayda raslamıyoruz.

Bu 30 ncu madde vesilesiyle bu meselenin de halledilmesi lâzımdır. Ne olacak Millî Savunma Bakanlığı disiplin meselesi? Ve buradaki disiplin durumu ne olacaktır? Millî Savunma Bakanlığı emrindeki, Millî Savunma Bakanlığı câmiyası içindeki her hangi bir subay bir disiplin suçu işlerse durumu ne olacaktır? Nereye bağlı olacaktır ve disiplin kovuşturması nerede yapılacaktır? Bu hususta hiçbir hükme raslamamaktayız. Bu hususta sarahate lüzum olduğu gibi, Genelkurmay Başkanlığındaki Disiplin Mahkemesinin bidayet hükmüne itiraz merii neresi olacaktır?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Üren.

SELÂMÎ ÜREN (Tekirdağ) — Muhterem

arkadaşlarım, tasarıım 9 ncu maddesinde görüşüldüğü üzere, disiplin mahkemeleri crinden generaline, amiraline kadar muhakeme yapacak ve neticede yine tasarıımın 41 nei maddesinde belirtilen göz hapsi, oda hapsi cezalarını iki aya kadar verebilecek ve bâzı asker kişilerin de rütbesinin geri alınması gibi bir ceza da tertibedilecektir.

Şimdi, disiplin mahkemesi, hususiyetine göre, hukukî bilgiden mahrum kişilerden kurulmaktadır. Ancak, neticenin bâzı ağır neticeler husule getirmesi ve rütbelere yükseldikçe bu ağır neticenin daha çok çoğalacağı tabiidir. Binaenaleyh, itiraz meriinin bir üst disiplin mahkemesi yani hukukî kültürden uzak, hukukî bilgiden uzak bir üst disiplin mahkemesi yerine en yakın askerî mahkemede tetkik merii olarak, itiraz merii olarak kabul edilmesi, hukukî anlayışa daha uygun gelir kanaatindeyim, bir.

İkincisi; itiraz süresi olarak üç gün kabul edilmiştir. Üç günlük itiraz süresi, er kişiler arasında, bilhassa okur - yazarm az bulunması da göz önüne alınırsa, bu sürenin az bulunduğu kanaatindeyim. Binaenaleyh, bu sürenin de umumi hükümler gibi yedi gün olarak kabulünü istihham edeceğim ve bu hususta da bir takrir vereceğim.

Yine 2 nei fıkrada hükme katılmıyan Genelkurmay Başkanlığı Disiplin Mahkemesinde üyelerden terekübedecek olan disiplin mahkemesi yine Genelkurmay Başkanlığı disiplin mahkemesidir, başka değildir o, aynı mahkemedir. Binaenaleyh üyelerin değişmesi mahkemenin sıfatını ortadan kaldırmaz. Burada verilen karar için yine aynı mahkeme itiraz merii olarak kabul ediliyor. Üyeleri değişsin veya değişmesin hiç kıymeti yok, yine mahkeme Genelkurmay Başkanlığı Disiplin Mahkemesidir. Hükmü veren yine Genelkurmay Başkanlığı Disiplin Mahkemesidir. Binaenaleyh bu da mahzurludur. Bunun da bir itiraz merii olması gerekir kanaatindeyim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Sözcü.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanmea S. Ü.) — Efendim, Genelkurmaydaki Disiplin Mahkemesinden daha üstün bir mahkeme yok. Bunun kararlarına da iti-

raz edildiği zaman yine aynı mahkeme tetkik eder diye düşünülebilirdi. Fakat hiç olmazsa heyetin değişmesini sağlamak maksadıyla bu ikinci fıkradaki hüküm sevk edilmiş bulunuyor. Yani, aynı reis, aynı üyeler katılmıyorlar. Evvelece yıllık listelerde seçilmiş olan diğer bir başkan ve diğer iki subayın iştiraki ile terekübeden heyet tetkik ediyor, bir karar veriyor. Bunu bu şekilde halletmeyi uygun bulmuş oluyor, arkadaşlarımız.

Disiplin mahkemelerinin verdiği kararlara itiraz halinde bir askerî mahkeme, askerî ceza mahkemesi bunu tetkik etsin, buyurdu arkadaşımız.

Bu mâruzatına gelince: Bunu da şu bakımdan uygun mütalâa etmedik; çünkü, Anayasa, askerî ceza mahkemelerini askerî yargı merciî olarak kendilerine arz edilen ve Askerî Ceza Kanununun şümulüne giren suçlara bakarlar, Bir itiraz merciî olarak mütalâa edilmemiş ve Anayasa tarafından bunlar bir itiraz merciî olarak ihdas olunmamışlardır. Bu bir.

2 neisi: Böyle bir yol açıldığı takdirde, disiplin suçlarının süratle neticelendirilmesi ve karara bağlanması hedef tutan bu tasarının ruhuna da aykırı hareket edilmiş olur. Çünkü askerî ceza mahkemeleri umumiyetle yüklüdür. Bu itirazları, kendi işinin dışında bir itiraz olması itibarıyla bir zaman içinde tetkik edeceklerdir ve gecikecektir.

Sonra, ikinci bakımdan, askerî ceza mahkemelerinde, biliyorsunuz, iki meslekten yetişmiş hukuk mezunu hâkim, bir subay vardır. Halbuki disiplin mahkemeleri sadece kıtanın disiplin gereklerini takdir edecek vaziyette olan üç subaydan, hukuk mezunu olmayan üç subaydan terekübeder. Binaenaleyh disiplinin süratle iadesi bakımından kurulan ve kıta subaylarından terekübeden bir mahkemenin verdiği kararı hâkimlerden teşekkül eden bir mahkemeye gönderip, hukuk açısından onları bir incelemeye tabi tutmak ve Anayasanın bahsettiği askerlik mesleğinin gereklerini bir tarafa bırakarak, sadece kanun zaviyesinden ve sırf hukuk teorisi içinde incelemek mahzurlu olacaktır. Bu takdirde disiplin mahkemelerinin kurulması ile istihdaf edilen gaye hâsıl olmayacaktır. Bu bakımdan da mahzurlu olur. Bu sebeple yine bir disiplin mahkemesinin verdiği kararı daha üstün disiplin mahkemesinin tetkik etmesi suretiyle meseleyi hallet-

mek en uygun hal şekli olacaktır. Buna benziyen hükümler birçok memleketler mevzuatında mevcuttur. Billhassa umumi adalet mekanizması içerisinde de bir mahkemenin verdiği kararı, aynı vaziyette, aynı işlerle meşgul olan daha üst bir mahkemenin tetkik etmesi itirazın tetkik etmesi usulleri biliyoruz, Umumi Ceza Usulü Kanunumuzda da derpiş edilmiştir. Bu bakımdan burada bir değişiklik yapılmasına komisyon taraftar değildir. Hürmetlerimle.

SIRRI ATALAY (Kars) — Efendim, bir sualim vardı, muhterem komisyon cevap verdiler...

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Evet, Millî Savunma Bakanlığı bir askerî birlik değildir. Bir askerî kurum da değildir. Bu itibarla Millî Savunma Bakanlığında disiplin mahkemesinin ihdası derpiş edilmemiş bulunmaktadır. Bu meseleyi teknik arkadaşlarımız müzakere ettiklerini, görüşmelerini ve Millî Savunma Bakanlığında bir mahkemenin ihdası eihetine gidilmediğini ifade ediyorlar. Bilmiyorum, sizin mütalâanızı tamamen ifade ettim mi?

Sayın Bakan da bu noktanın açık kaldığını biraz evvel ifade ettiler. Belki Hükümetin ilâve edecek bir şeyi vardır.

BAŞKAN — Buyurun Sayın O'Kan.

SEZAI OKAN (Tabii Üye) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, Disiplin Mahkemeleri Kanunu görüşülürken billhassa üzerinde durulmaya değer bir noktayı tesadüfen benimle paylaşan bir arkadaşımızın ikazlarından dolayı teşekkürle ben de görüşlerimi arz etmek isterim.

Efendim; Genelkurmay Disiplin Mahkemesinin sanık durumunda olan kişinin muhakemesinden sonra bunun sanıklığını tescil eden bir hüküm verdikten sonra o kişi buna itiraz edecek olursa, bir üst merci mahkeme bulunmadığından dolayı kanun hazırlayıcılar, değerli arkadaşlarımız bir hal tarzı olarak mahkeme üyelerinin değiştirilmesini nedense uygun bulmuşlar. Mahkemelerin, disiplin mahkemelerinin diğer kademelerinde karar aleyhine olduğunu kabul eden sanık durumundaki kişinin itirazına bir üst yetkili disiplin mahkemesi bakar. Genelkurmay disiplin mahkemesinin üstünde bir mahke-

me kademesi bulunamadığı için hal tarzı olarak mahkeme heyetinin değiştirilmesi hususunda bir karar kanunda derpiş edilmek istenir. Bu demektir ki; haksız olarak hakkında karar verildiğini kabul eden kişi reddi hâkim talebinde bulunuyor, ve her itiraz eden sanık durumundaki kişinin itirazı karşısında da peşinen reddi hâkim talebi kabul ediliyor.

Şimdi, sanık durumunda olan bir kişinin hukukî durumunu teminat altına alalım, adaleti bihakkın tecelli ettirelim derken, yüksek bir mahkemenin hükmi şahsiyetini biz, bilmeden böylece zedelemiş oluyoruz. Mahkemelerin hükmi şahsiyetinin, şahsiyeti mânevîyesini elbette o mahkemeyi teşkil eden yüksek hâkimlerin özel şahsiyetleri ifadesini ve mânasını buldurur. Bir disiplin cezasından dolayı otomatikman reddi hâkim talebinde bulunup, reddi hâkim kararının alınması Genelkurmay disiplin mahkemesinin mânevî şahsiyetini zedeler, kanaatindeyim.

Bu bakımdan ben itirazın bu şekilde tecelli etmesini normal bir alternatif olarak kabul etmiyorum. Bu maddenin tekrar tezekkür edilmesi için komisyon tarafından geri alınmasının uygun olacağı kanaatindeyim.

İkinci nokta; Millî Savunma camiasındaki askerlerin disiplin mahkemeleri ile ilgili faaliyetleri veya durumları muvacehesinde Genelkurmay Disiplin Mahkemesinden istifade edileceği burada Komisyon Sözcüsü tarafından açıklandı. Bugünkü mevzuata göre, belki cevapları normal kabul edilebilir, fakat cümlelerin malûmudur ki bir Anayasa meselesi olarak önümüzde bulunan, fakat nedense bugüne kadar huzurlarımıza gelmemiş olan Genelkurmay Başkanlığı vazife ve salâhiyet Kanunu ile, Millî Savunma Bakanlığının buna muvazi teşkilât, vazife, sorumluluk Kanunu dikkate acaba alınmış mıdır? Yarın bu iki müessesenin birbirleriyle olan münasebetleri gelecek kanunlarda ne şekilde düşünülmüş, ne şekilde irtibatlandırılmış, bilemiyoruz. Bilemediğimize göre, acaba o kanunlar huzuruza gelip kanunlaştıktan sonra bir ihtilâtı olacak mıdır, olmayacak mıdır? Bunun da Komisyon tarafından düşünülmesini bir defa daha arz ve teklif ederim, saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Tunçkanat.

HAYDAR TUNÇKANAT (Tabii Üye) — Muhterem arkadaşlarım, bu disiplin mahkemele-

rinin kurulmasından asıl gaye, ordudaki, yahut silâhlı kuvvetler içindeki disiplin problemlerinin tamamıyla disiplini yürütmekte olan kimselerin eline verilmesi ihtiyacından doğmuştur.

Binaenaleyh, eğer şayet biz, itiraz merciî olarak aynı disiplini sağlamakla görevli kimselerden alıp da, bu işi tekrar hukukçulara verecek olursak, bu iş çok büyük aksaklıklara sebeb olacaktır. Şöyle ki, bir misalle arz etmek isterim;

6 - 7 gün firarı, kanun suç saydığına göre, 6 ncı günü gelir, ben geldim, der. Hiçbir kanuni takibat yapamazsınız. Bir 6 gün daha kaçır, bir altı gün daha kaçır, ve netice itibariyle hiçbir şey yapamazsınız. Sadece bunu kanuni çerçevede içinde hâkimlerimiz maalesef buna bir çare bulamazlar ve sadece disiplin yolu ile diğerlerine kötü bir örnek olan bu gibi kimselerin teziye edilmesi mümkündür.

Bunun gibi daha birçok misaller verilebilir.

Binaenaleyh bu hususun, tamamıyla kanun tasarısında olduğu gibi kalması bir zaruret tir ve bunun bu silsileden ayrılmaması icabeder.

Burada arz etmek istediğim ikinci husus da, Millî Savunma Bakanlığı camiası içinde haki katen bir disiplin mahkemesinin kurulmamasına cidden hayret ettim, bu kadar büyük bir boşlu ğu Millî Savunma Bakanlığının nasıl görüp takdir etmediğine, bunu kendi kendime sorup bir türlü cevap veremedim.

Millî Savunma Millî Savunma Bakanı bugün en yüksek rütbeli bir subay kadar bir kumandan kadar salâhiyet sahibidir, astlarının üzerinde. Binaenaleyh, bunun - Millî Savunma camiası içinde bilhassa Bakanlık içinde çalışan yüzlerce subay ve aynı statüye tabi astsubaylar ve bir sürü askerî personel de mevcuttur. Onun, bu teşkilâtın içinde böyle bir disiplin mahkemesinin kurulmaması büyük boşluklar ve zorluklar doğuracaktır. Bu hususun muhakkak surette kapatılması şimdiden zaruridir, kanaatindeyim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Millî Savunma Bakanı.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI İLHAMİ SANCAR (İstanbul Milletvekili) — Ben eğer yanlış duymadıysam veya anlamadıysam sayın sözcünün Millî Savunma Bakanlığı camiasındaki disiplin suçlarının Genel Kurmay disiplin mahkemesi yetkisine verileceği yolunda bir

beyanda bulunmadığı kanaatindeyim. Bunun bir boşluk olduğu kanaatindeyim. Esasen buna inkân da yoktur. Anayasanın 105 nci maddesi : Her Bakan kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden, ayrıca sorumludur, hükmünü taşıdığına göre Millî Savunma Bakanlığı teşkilât ve kadrosu içindeki, (yani Bakanlık olarak) eşhasın disiplin mahkemeleri ve cezaları hakkındaki bu tasarının dışında bırakıldığı aşikârdır. Bu, yeni Teşkilât kanunu ve aynı zamanda Genel Kurmayın görev ve yetkilerini gösterecek kanunda bir atıf ile veya bir hususi hükümle tanzim edilecek, bir mevzu olarak açıkta kalmaktadır şimdi. Bu zaruridir, çünkü nevi şahsına mahsus, başka memleketlerde pek emsali olmayan bir Bakanlık teşkilâtıyız biz.

Onun için bunu hususi hükümler kendi teşkilât kanunumuzun tadilinde derpiş etmeyi daha uygun görmüş bulunuyoruz. Bu kanun bunu derpiş etmemiş bulunmaktadır. Sayın sözcü ile mutabık olarak bunu arz etmeyi uygun gördüm.

SEZAI O'KAN (Tabii Üye) — Komisyon sözcüsü konuşmalarınızı benimsiyor mu.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Bendeniz açık kalıyor dedim, Genelkurmay Başkanlığı Disiplin mahkemesine tabidir, demedim. Açık bulunmaktadır.

SEZAI O'KAN (Tabii Üye) — Çıkacak kanun boşluğu dolduracak mıdır?

HÜKÜMET ADINA MİLLÎ SAVUNMA BAKANI İLHAMİ SANCAR (Devamla) — Müstakbel kanun hakkında benim şimdiden bir taahhüde girmem caiz olmasa gerek. Ama şahsi kanaatim ve dileğim odur ki yeni teşkilât kanunlarında bunu derpiş etmeğe mecburuz. Çünkü muallakta bırakamayız. Bunlar da bir disiplin içinde çalıştırılmak zaruretindedir.

HAYDAR TUNÇKANAT (Tabii Üye) — Sayın Bakandan bir soru sormak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

HAYDAR TUNÇKANAT (Tabii Üye) — Şu halde sayın Bakan ve komisyon sözcüsü müstakbel kanunda işin halledileceği mevzu üzerinde şüpheli olduklarına göre, bu kanunda yer almalarına taraftar mıdır?

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI İLHAMİ SANCAR (İstanbul Milletvekili) — Hayır efendim. Çünkü mesuliyeti Bakana ait olan bir kadro mensuplarının mesuliyeti kendisine raci olmayan bir kimsenin disiplin müeyyidesi altında bulundurulmasını, hiçbir hukuk nizamı ve idare esasları teeviz etmez.

VASFİ GERGER (Urfa) — Mesuliyetini tekâbbül ettiğine göre, şahsi mesuliyetleri Bakanlıkların kendisine teveccüh edecektir. Değil mi?

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI İLHAMİ SANCAR (İstanbul Milletvekili) — Umumi hükümlere göre muamele tatbik edeceğiz; bu kanun boşluğu devam ettikçe diğer devlet daireleri misülli başka çaremiz yoktur.

BAŞKAN — Buyurun Sayın O'Kan.

SEZAI O'KAN (Tabii Üye) — Beyefendi gayet yerinde bir soru tevcih buyurdu, biraz evvel; fakat cevabı tatminkâr olmadı.

Sarhoş olan asker, (malûmuâliniz erden generale kadar) Disiplin mahkemesine verilirken Millî Savunma camiası altındaki aynı emsali bir subay bir suç işlediği takdirde umumi hükümlere göre mahkemeye verilir. Burada adalet kendiliğinden şu esprî içinde zedelenmiş oluyor. Çünkü her iki mahkemenin bu suç üzerindeki anlayışları ve dolayısıyla müeyyideleri muvacehesinde kararları ayrı ayrı olacaktır.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI İLHAMİ SANCAR (İstanbul Milletvekili) — Bu endişe hiç şüphesiz vârittir. Ama muhakkâk ki, her zaman bu türlü suçların işleneceğini kabul etmek mümkün değildir. Faraza, iki senelik zaman içinde, ben hiçbir arkadaşım, böyle bir suçuna muttali olmadım. Bir de Askerî Ceza Kanunu hükümleri çerçevesi içine giren suçlar hakkında tabiatıyla kemafisabık muamele tatbik olunacaktır. Bunda şüphe yoktur. Yalnız Disiplin Mahkemeleri bakımından Disiplin Âmirliği sıfatı, bizim kadromuzda Bakanı veya sayın müsteşar muavini, daire reislerine bu kanunu mahsus ile tevcih edilmediğine göre bu disiplin mahkemeleri hakkındaki hükümler Bakanlık camiası için kabili tatbik olmayacaktır.

BAŞKAN — Sayın Tunçkanat.

HAYDAR TUNÇKANAT (Tabii Üye) — Efendim, sayın Bakan Millî Savunma Bakan-

hında bir Disiplin Mahkemesi kurulmamasının bu Kanunun boşluğu olduğunu kabul ettiğine göre, bunun kurulması tensip edilebilir. Onun için Komisyon....

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI İLHAMÎ SANCAR (İstanbul Milletvekili) — Bu, Genelkurmayın görev ve yetkileri kanunu ve Millî Savunma Bakanlığı Teşkilât kanunundaki kanun vazının tesis edeceği paralellige veya değişikliğe göre tanzimi ancak mümkündür. Bugün tenazuru temin etsek bir mazeret aranacak ihtilâfı hal için tenazuru temin etmesek birinin değerine faikiyeti gibi nâbemahal bir münakaşaya meydan vereceği için şimdilik hazırlığı hemen hemen tamamlanmış olan Teşkilât kanununda bunu derpiş etmeyi daha uygun bulduk.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Turhangil.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Sayın Bakan, özür dilerim sizi yoruyorum... Kabul ettiğimiz 8 nci madde var. Belki hatırmızda değil, okumama müsaade buyurmanızı istirham edeceğim. Burada kuruluş yönünden yetki deniyor. «Kuvvet kumandanlarında görülecek lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığınca bu yetki genişletilebilir veya daraltılabilir.» Buradaki bu hükme müsteniden Genelkurmay Başkanı bu hükme istinaden disiplin mahkemesinin yetkisini Millî Savunmayı da çerçevesi içine alabilir mi, alamaz mı? Bunu istirham ediyorum.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI İLHAMÎ SANCAR (İstanbul Milletvekili) — Alamaz efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Özgüneş.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, iki arkadaşımızın konuşması üzerine söz almak lüzumunu hissettim. Birisi; Sayın Sırrı Atalay arkadaşımız; dediler ki, «Temsileiler Meclisinde Anayasa hazırlanırken, Disiplin Mahkemeleri yoktu, sonra Millî Birlik Komitesi tarafından eklendi.» Acaba neden eklendi? Neden Millî Birlik Komitesi, Temsilciler Meclisi tarafından düşünülmeyen bir unsuru Anayasaya sokmak lüzumunu hissetti?

Bu hususları bir zamanlar bu komitenin içinde bulunmuş bir arkadaşımız olarak, şahsın adına, düşüncelerini arz etmek istiyorum.

İkincisi; Sayın Selâmi Üren arkadaşımız dedi ki; disiplin mahkemelerinin verdiği kararları yine hukuk kültüründen mahrum olan bir üst disiplin mahkemesine müracaat etmekten se, hukuk kültürüne malik olan askerî mahkemeleri tanımak bu hususta daha uygundur dedi. Neden bunun yanlış olduğunu ve böyle olmadığımı izaha çalışacağım.

Efendim, mâlûmunuz, muharebe meydanı, mahkeme salonu değildir. Muharebe meydanında can pazarı vardır. Hiçbir kimseye «git arkadaş rica ederim lütfeder misin, şu tepede ölür müsün?» demeye imkân yoktur. Muharebe meydanında otorite hâkim, ve kumanda otoriteyi bir alet olarak kullanır. Nasıl bir ressam fırça ile resim yaparsa, nasıl bir doktor bistüri ile ameliyat yaparsa; kumandan da otorite ile kumanda eder. Otorite ile birliği sevk ve idare eder. Otoritenin psikolojik analizini yaptığımız zaman görülür ki, karşımıza iki unsur çıkar: Birisi asta muhtacolacağımı vermek, öbürü asta müstahak olduğunu vermek, Siz eğer muhtacolduğu istediğiniz istikamette, istediğiniz cesamette verin, eğer aynı zamanda asta müstahak olduğunu da veremiyorsanız otorite zayıf kalır. Bundan dolayıdır ki, disiplin cezalarına ait kaza hakkı, tarih boyunca kumanda yetkisinden ayrılmamıştır. Hukukçu arkadaşlarımız için bunu bir defa daha tekrar edeyim: Tarih boyunca disiplin cezalarına ait kaza yetkisi kumanda yetkisinden ayrılmamış; ayrılamaz da. Ayrıldığımız gün orduda otorite yoktur. Bundan dolayıdır ki, bizim eski Ceza Kanunumuz da kumandanı tıpkı bunun da kabul ettiği gibi, tek mahkemeli, bir hâkim gibi kabul etmiş ve kumandana tek başına, ceza verme yetkisi tanımış. Hattâ o kadar ileri gitmiştir ki, bir üst kumandanı temyiz salâhiyetiyle teczih etmiştir. Siz, disiplin cezalarına ait bir suç işler kumandanın ceza alırsanız, ancak bir üst kumandana müracaat edersiniz. Üst kumandanın tasdikini bozacak yer yüzünde hiçbir kuvvet yoktur. Bu hale göre, askerî kaza hakkı, kumandanın yetkisinden ayrılmamıştır. İşte bundan dolayıdır ki, Millî Birlik Komitesi disiplin mahkemelerine subaylardan müteşekkil disiplin mahkemelerine lüzum görmüştür. Çünkü yine tarih boyunca sabittir ki, kumandalık nazari olarak öğrenilemez. İsteddiğiniz şahsi alın getirin, senelere tedrisata tâbi tutun,

eğer fiilen bir birliğe kumanda etmemişse etmiyorsa, kumandayı anlamasına imkân ve ihtimal yoktur. Kumandanlık öğrenilemez, nazari sahada öğrenilemez. Kumandanlık tıpkı yüzmeye gibi fiilen içerisine girerek, kumanda ederek öğrenilir. İşte bundan dolayıdır ki, disiplin suçlarının, kanaatimizce kumandayı fiilen yapan, kumanda eden subaylar tarafından verilmesi kumandanın kumanda yetkisinin sağlanması, asta müstahak olduğunun tam verilebilmesi için lüzumludur.

Aynı zamanda, hâdiseyi meşhur Prof. Povolof'da incelemiştir. Lâbirent deneyleri ile göstermiştir ki, disiplin beş ana unsurundan birisi olan düzeltme unsuru ancak bu düzeltmeyi fiilen yapabilecek kumandan tarafından tatbik edeceği takdirde mümkündür. Sadece hukuk kültürü, kumanda yetkisinin kullanılmasının bir parçası olan disiplin cezalarına ait kaza için kâfi değildir. Ve kâfi olmamıştır. 21 yıl bu orduda hizmet etmiş bir arkadaşınız olarak söyleyeyim ki, askerî mahkemeler disiplin cezalarında daima ikinci derecede kalmışlar ve kumanda yetkisini yakından takibetmek imkânını bulamamışlardır. İşte bu sebepten dolayıdır ki, Millî Birlik Komitesi disiplin mahkemelerinin açılması lâzımgeldiği kararına varmışlardır.

İkinci nokta; acaba subaylar bu mânada hukuk kültüründen mahrum mudurlar? Arkadaşım bunu fena niyetle söyledi demiyorum, böyle anlamıyorum, demek istediler ki, umumi hukuk kültüründen, gayet tabiidir ki hukukçulara göre, mahrumdurlar. Binaenaleyh onlara niye verelim?

Birinci izahatından kolayca anlaşılır ki, burada esas olan genel hukuku kültürü yerine kumanda kabiliyeti, kumandanlık bilgisi ve melekesidir. Kumandanlık bilgisi olup da, melekesi olmayan dahi bu sahada hüküm vermek imkânına malik değildir. Kaldı ki, subaylar Harb Okulu boyunca askerî hukuku okurlar. Ve bir askerî cezanın karşılığındaki, bir askerî suçun karşılığındaki cezayı verecek hukuk kültürüne daima maliktirler. Bundan dolayı da zannedirim ki bir üst disiplin mahkemesine müracaat zararlı değil, faydalıdır. Aksi halde eğer disiplin mahkemelerinin verdiği cezaları bir askerî mahkemede tekrar tetkik etme im-

kânı olacak olursa, demin arz ettiğim gibi kumandayı fiilen yapmayan kimseler tarafından fiilen kumandanlık yapanların verdiği disiplin cezaları yeniden münakaşa edilecek demektir ki disiplin mahkemelerinin kurulması için öne sürülen bütün sebepler tabiidir ki lüzumsuz kalacaktır.

Bu hususu böylece belirttikten sonra Millî Savunma Bakanlığında neden bir disiplin mahkemesi kurulmadığını itiraf edeyim ki ne sözünün, ne de Bakanın izahatlarından sonra dahi kavrayabilmiş değilim. Bir tarafta Genelkurmay Başkanlığı, bir tarafta Millî Savunma Bakanlığı vardır. Her ikisi de bir kısım subayları kadrosunda bulunduruyor. Arkadaşlar subay nereye giderse gitsin subaydır. İster Meclisin Muhafız Taburuna tâyin edilsin, ister Cumhurbaşkanlığının Muhafız Alayına tâyin edilsin, subay subaydır. Türk Silâhlı Kuvvetlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Orada hangi muameleyi görürse, öbür tarafta da o muameleyi görecektir. Millî Savunma Bakanlığında ayrı bir hükme tabi, Genelkurmay Başkanlığında ayrı bir hükme tabi olmasının kanaatime çok büyük mahzurları vardır. Acaba Teşkilât Kanunu geldiği zaman bu iş düzeltilebilir mi? İmkânı yok. Şimdi şu olamaz durumda; Genelkurmay Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığının emrine verilemez. Anayasa zaviyesinden bu böyledir. Buna imkân yok. Olmadığına göre, Genelkurmay Başkanlığı yine bugünkü gibi Başbakanlığa bağlı kalmakta devam edecektir. Öbür taraftan Millî Savunma Bakanlığındaki subayları da fiilen âmir olmadığına göre, bunun bana öyle geliyor ki - doğrusu, bu tasarıda bir disiplin mahkemesinin Millî Savunma Bakanlığında da açılacağı hükmünü koymak meseleyi halleder ve lüzumludur zannediyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — 29 nu madde hakkında oy kullanmayan var mı?

Buyurun Sayın Turhangil.

EKRET TURHANGİL (Aydın) — Efendim, mevzu Millî Savunma Bakanlığında disiplin mahkemesinin kurulmuş olması yönünden dağılmış bulunmaktadır. Bendeniz 30 nu maddedeki, esas konuşan arkadaşlarımızın tereddüde oldukları, Genelkurmay Başkanlığı Disiplin Mahkemesi hükümlerine karşı

yapılan itirazın tetkik mereci üzerinde duracağım.

Hakikaten, Genelkurmay Başkanlığı Disiplin Mahkemesinin, kabul buyurduğunuz 9 nu maddenin içinde yazılı «erden, general ve amiral dâhil olmak üzere muhakeme edecek bir disiplin mahkemesi olduğu belirtilmiştir.

Yine, kabul edilen ikinci maddeye göre bu mahkemelerin üç subaydan kurulu olacağı, madde 4 e göre de en az yüzbaşından müteşekkil bulunacağı beyan edilmiş başkanı.

Şimdi, bu maddeyi halletmek için, bu hizmette bu kanunun yapılmasında büyük emeği geçen komisyon başkanı ve sözcüsü ile, muhterem arkadaşlarımıza naçiz fikrimi söylemek isterim.

Disiplin mahkemesinin muhakeme edilen şahsın rütbesine göre kurulacağı, kabul ettiğimiz maddelerde var. Şu halde o rütbeye göre kurulan mahkemenin kararını tetkik edecek diğer bir disiplin mahkemesinin mutlaka hüküm veren birinci hüküm veren, muhakeme heyetinden askerî disiplin yönünden ve ihtilâta mahal vermemesi bakımından bir üst rütbeli yani bir yüzbaşının riyasetinde kurulmuş bir disiplin mahkemesi kararına itiraz vâkı olduğunda Genelkurmay Başkanlığında, onu tetkik edecek ikinci disiplin mahkemesinin maddede yazıldığı gibi, hükme katılmayan veya rey izhar etmiyen değil, o disiplin mahkemesini teşkil eden heyetten bir rütbe üstün kurulacak disiplin mahkemesinde tetkiki lâzımgelir. Şimdi burada bizi bir noktaya götürüyor. Çünkü konuşmamda da itiraz ettiğim nokta; bu rütbe bakımından, en yüksek mertebede bir disiplin mahkemesi huzuruna götürülme zorunda kalırsak, Sayın Bakanın dünkü izahatını binde bir olarak kabul ediyorum; ve zaten en yüksek rütbeli bir disiplin mahkemesi huzuruna götürülecek bir general ve amiralin artık itiraz edeceği bir yeri bulunmaması en yüksek disiplin mahkemesinin ittihaz edeceği kararların da katî olması şeklinde tedvin edilecek bir madde şekli meseleyi halletmiş olur kanaatindeyim.

Bu benim kanaatim. Hulâsa ediyorum: Tetkik eden disiplin mahkemesinin bir üst rütbeli mahkemesi mahkeme heyeti tetkik etmelidir. Ve en üst rütbeli askerî kişileri muhakeme edecek disiplin mahkemesi kararları da katî olmalıdır.

Bu arada çıkmışken, Millî Savunma mevzuatında muhterem Mehmet Özgüneş Beyefendinin beyanlarından müllhem olarak şunu arz etmek isterim. Nâçiz fikrim olarak; bendeniz Sayın Bakanın mütalâalarını yerinde buldum. Bu yerinde bulmanın hukukî mesnedini de, Mehmet Özgüneş'in çok veciz ve çok içten gelen beyanlarında hissettim. Millî Savunma Bakanlığı evvelâ ordu karargâhı, disiplin, harb meydanı, harb edecek bir kuvvet değildir. Bugün Millî Savunma Bakanlığımıza kita ve kumanda kabiliyeti dışında hukuk, yüksek mühendis, yüksek kimyager, tıp ve sair müşavirlerle çalışan bir bakanlık vardır. Bakanlığa gelmiş subayların hepsinin orduyla irtibatları yanında Devletin, Hükümetin bir kolu bulunan Millî Savunma Bakanlığını temsil ettikleri ve her şeyden evvel de Savunma Bakanının emri altında buldukları bir hakikattir. Bir disiplin mahkemesi kurduğunuz takdirde bunun kurum âmirliği yahut komutanlığı mutlaka Savunma Bakanına veremeyiz. Çünkü, asker değildir.

Şu halde onları, kendisinin emrinde bulunan bir müsteşarın disiplin yönünden emri kumandasına verdiğiniz takdirde, Savunma Bakanının en ufak bir idari otoritesini orada düşünmek gayrimümkündür. Bugünkü Türkiye'mizin Savunma Bakanlığının belki birgün savunma uzmanları, orduya mensup kişilerin yalnız ve yalnız mütehasıs kişiler olarak, şube, kısım âmirleri olarak bulunacağı ve hattâ bugün dahi Savunma Bakanlığında birçok sivil personelin çalıştığı yalnız kısım şeflerinin orduya mensup kişiler olduğu düşünülürse, bunu mutlak bir disiplin istiyen bir müessese olarak değil, Bakanlar Kurulunun bir kolu olarak mütalâa etmek ve disiplin yönünden, disiplin mahkemesi kurmak yönünden bu kadar hasas olunmaması icabettiği kanaatindeyim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Bu disiplin mahkemelerinin kuruluşu hakkında tümü üzerinde görüşmeler sırasında da oluşu hikâyeye etmiştim. Yani disiplin mahkemelerinin askerî yargıda ikinci bir sınıf yahut ikinci bir çeşit mahkeme olarak yer almasını yermemiştir ki, Sayın Özgüneş, Sırrı Atalay bu şekilde söyledi, zaruretler sunlardır diye ifade ettiler. Ben lehinde idim, yani olu-

şu hikâye ettim. Anayasamızın 138 nei maddesinde askerî yargının ikiye ayrılmasının Temsileiler Meclisinin birinci ve ikinci görüşmesinde yer almadığını, ancak Millî Birlik Komitesinin görüşü olarak Temsileiler Meclisine geldiğini ifade etmiştim. Ve askerî yargının bu şekilde ikiye ayrılması, dünyanın en disiplinli ordusunu meydana getiren Amerika Birleşik Devletlerindeki üç çeşit askerî yargıya daha çok yaklaştığını ifade etmiştim. Yani meselevi yermemişim, lehinde idim, ifade ettim, lehinde olduğumu söyledim, tekrar teyidediyorum. Üçlü bir yargı sistemine mâlik olan Birleşik Amerika'da disiplin ve yargı organlarına da yaklaştığını ifade etmiştim.

Şimdi Millî Savunma Bakanlığı nezdinde bir mahkemenin, disiplin mahkemesinin kurulup, kurulmaması yolundaki tartışmalar içerisinde Sayın Fikret Turhangil'in bâzı mütalâaları oldu. Bunlara cevap vermek isterim.

Sayın Fikret Turhangil derler ki; Millî Savunma Bakanlığı diğer askerî birlik yahut kurumlar mahiyetinde bir müessese değildir. İçerisinde çok sivil kişiler bulunmaktadır. Alayda da, tümende de birçok kişiler, muhasebede, levazımda çalışan birçok sivil kişiler bulunmaktadır. Sivil kişinin biri veya ikisi, beşi veya 10 u bir şey ifade etmez. Millî Savunma camiasında sivil kişiler bulunduğu gibi bugün disiplin mahkemeleri kurulan diğer birlik ve kurumlarda da sivil kişiler bulunmaktadır. Sivil kişiler vardır diye, disiplin mahkemesi kurmayacak mıyız? Bu bir gerekçe teşkil etmez. Kıymetli arkadaşımız yine dediler ki; Millî Savunma Bakanlığı bir harb yeri değildir. Sayın Özgüneşin buradaki heyecanlı ifadeleri ile disiplini; asıl harb meydanlarında zaruret bulunduğu sebeple, harb meydanı olmayan bakanlığa niçin götürüyoruz? Harb öncesi harb sırası ve harb sonrasını Silâhlı Kuvvetlerde ve Millî Savunmada idare eden iki cihazdır, Millî Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı. Millî Savunması disiplinle idare edilmiyen bir memlekette Silâhlı Kuvvetlerin harb önünde ve harb dışındaki müdafaası mümkün olmaz. Bu itibarla sevkü idarenin hazardaki büyük yükünü üzerinde tutan Millî Savunma camiası içerisinde disiplin aramıyacak mıyız, disiplin olmayacak mı? Sayın Özgüneş ne dedi; ister şurada olsun, ister Meclis Muhafız Taburunda olsun, ister Reisiicumhur Muhafız Alayında olsun,

nerede olursa olsun, asker askerdir, subay subaydır. Millî Savunma camiasındandır diye onu disiplinden uzak tutmaya imkân var mıdır? Mümkün değildir. O halde geniş bir askerî camianın müntesiplerini bağrında saklıyan Millî Savunma camiasını disiplinden ayrı tutmaya imkân yoktur. Bir hakikatı ifade edeyim ki, iki defa müzakere-nin teşriî hayatta yer almamasının ıstıraplarını ve büyük acısını şimdi çekmekteyiz.

Birleşik Amerika Senatosunda müzakereler beş defa yapılır. Her kanun, ehemmiyeti ne olursa olsun en az beş defa müzakere edilir. Bizde iki defa müzakere olmamanın eidden acısını çekmekteyiz. Millî Savunma camiası içinde bir disiplin mahkemesi kurulsun diye 31 nei maddede şu zorlamayı yaparken itiraf edeyim ki, vakti kaçırdık. Birinci maddede bunun müzakeresin de yapacak idik, maalesef unuttuk veya aklımıza gelmedi. Şimdi geldik 31 nei maddede, ve pek de yeri olmayan bir yerde, acaba buna bir imkân bulabilir miyiz diye bir zorlama içerisindedeyiz. Bunun bir ikinci müzakeresi olsaydı belki... O zaman bir önerge verirdik ve belki birinci maddede değişebilirdi. Ama, bu imkân geçmiş 31 nei maddeye gelmişiz ve şimdi bunun münaakasasını yapıyoruz.

İşte, bir kere daha kanunların müzakeresinde, bir defa müzakere-nin ne kadar noksan ne kadar kanun tekniğine uygun olmadığına tipik bir misali ile karşı karşıyayız. Şimdi şey yapalım ama, 31 nei maddede bunu nasıl çıkaralım? Bu imkânı nasıl bulalım? Bir ek madde mi getirelim? Bunun da güçlüğü meydanda... Ama, Sayın Bakanım ve Sözcünün Teşkilât Kanunu ile Millî Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanım, Sayın Tunçkanat'ın da ifade ettiği gibi gelmedi. Çok mühim bir mesele. Genelkurmay Başkanımın yetkileriyle Millî Savunma Bakanlığının teşkilâtının kanun hükümleri içerisinde bugüne kadar gelmiş ve çıkarılmış değildir. Teşkilât Kanunu ile bunu tanzim etmek de mümkün değildir. Teşkilât Kanununda bunun yer alıp almayacağı belli de değildir. Bu sebeple yeri bu disiplin mahkemelerinin kanun gerçevesi içinde ama şeyi geçirilmiştir. Bunun nasıl şeyini bulacağız, diye ben kendi kendimi bir hayli zorladım. Bir türlü şeyini bulamadım. Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki Disiplin Mahkemesi, Bidayet Mahkemesi olarak kararlar verecektir.

Fakat bir üst disiplin mahkemesi olarak kendisine vâkı itirazı tetkik ettiği zaman 31 nci maddenin hükmüne göre, hükme iştirak etmiyen hâkimler bir mahkeme teşkil edecekler ve bunu tetkik edecekler. Daha önceki hükümlerde bir yıllık önceden tabii hâkim tayininin felsefesi ve espirisi nedir? Hâkimin önce bilinmesi ve onun kolay kolay değiştirilmemesi emniyeti ve itiraz edenlere veyahut suçlu durumunda bulunanlara yargı sistemi içinde teminatı vermektedir. Fakat bu teminattan mahrum ediyoruz. Ne olacak? Sıradan listede bulunanlar, şu bu olacaktır. Kumandanada takdir yetkisini vereceğiz. Halbuki en yüksek disiplin şeyi olan Genelkurmayda itiraz vâkı olduğu takdirde sanığa emniyeti verebilmek için, tabii hâkimin önceden belli olması lâzımdır. Değişen bir hâkim teminatı vermez. Daha evvel niçin hükümler koyduk? Komisyon niçin hükümler koydu? Bir yıldan önce yani daha evvel belli olacaktır. Zorunlu haller olmadıkça bunlar değişmeyecektir. Niçin? Teminatı vermek için. Tabii, hâkimin önceden belli olması, hukukun en basit bir kaidesi. İtiraz üzerine yapılacak tetkikte, tabii hâkim mefhumu ortadan kalkıyor. Kimlerden teşkil olunacak, kimler, listede bulunanlar? Kumandanayı yapacaktır.

O halde tabii hâkim yoktur. Benim itirazım budur. Tabii hâkim sistemine girebilmek için bunun önceden belli olması lâzımdır.

BAŞKAN — Sayın Özgüneş.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Söz istiyorum.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Ben zaten iki kelime söyleyeceğim.

BAŞKAN — Müsaade eder misiniz, Sayın Sözeü?

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Efendim, Sırrı Atalay'ın izahlarından dolayı kendilerine teşekkür ederim. Zaten ben kendilerinin yerindeyim demiştim. Sadece Temsilciler Meclisi tarafından konmayıp da Millî Birlik Komitesi tarafından neden Anayasaya (.....) sebeplerini arz etmek istedim. İkinci husus; M. Savunma Bakanlığında neden bir disiplin mahkemesi kurulması lâzımgeldiğini ifade ettim. Sayın Turhangil dediler ki; burası harb yeri değildir. M. Savunma Bakanlığı bir kıta değildir ki, muharebeye iştirak etmez ki. Burada

zannediyorum iki bakımdan hata var. Birisi, evvelâ muharebeye iştirak etmese dahi, hazer şartlarını, sefer şartlarına en çok yaklaşır bir teşkilâttir. Aksi halde hazer ayrı, sefer ayrı olamaz. Hazerde aynen sefer şartlarına yaklaşacak bir eğitim yapılır ve disiplin böyle tesis edilir. Bu bakımdan da gayet tabii ki, Millî Savunma Bakanlığı içerisindeki subayların astlık, üstlük münasebetlerinde veya diğer hususlarda mutlaka disiplin mahkemelerine tabi olmaları lâzımdır. Kaldı ki, bugünkü muharebe tarzı - artık eski devirler çoktan geçti - herhangi bir memleketin hudutlarıyla silâh patladığı gün bütün vatan sathı muharebe meydanıdır. Aksinin olmasına imkân yoktur. Silâh patladığı gün bütün vatan sathı muharebe meydanı olur. Binaenaleyh, Millî Savunma Bakanlığı da hiç şüphesiz ki, silâhlı taarruzlara mâruz kalacaktır ve kendisini yine silâhla savunacaktır. Ve gayet tabii ki, muharebenin içindedir. Hiçbir fert kendisini muharebenin şartlarının dışına çıkarmak imkânı bulamayacaktır, bu bir.

İkincisi; sivil şahıslar daha çoktur, burada esas olan karargâh hizmetleridir dediler. Hayır o da değildir. Arkadaşlar, yine istisnasız bütün milletlerde tarih boyunca ordu içerisinde hizmet eden bütün siviller, disiplin bakımından askerlerin tabii olduğu şarta tabidir. Bunun istisnası yeryüzünde yoktur. Ençok demokratik ülkedir, şudur, budur, diye övülen Amerikan Milleti, bunun istisnasını değil, aksine gayet kuvvetli bir misalini teşkil eder. Hasbelkader bir tarihte Amerikan ordusu içinde bulunmuşumdur ve hayret etmişimdir, sivil şahıslar üzerindeki askerî otoritenin şiddetine. Binaenaleyh, bu böyledir, isterse bütün sivillerden müteşekkil dahi olsa, orası bir askerî karargâh olmaya devam ettiği müddetçe, askerî disiplin şartları devam edecek ve subayların otoritesi, aynen askerî şahıslar üzerinde olduğu gibi, siviller üzerinde de cari olacaktır ve ben bir kere daha tekrar edeyim; buradaki subaya başka muamele, oradaki subaya başka muamele, ordu ruhu ile gayrikabili teliftir.

Çok temenni ederim ki, sayın ve kıymetli Bakanımız ve kıymetli sözeü bu maddeyi geri alsınlar ve Millî Savunma Bakanlığında da bir

tane disiplin mahkemesi kurulmasını gerekti-
ren hükümleri koyarak getirsinler.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Açık oylarını kullanmıyan var
mı? Oylama muamelesi bitmiştir.

Buyurunuz efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL AR-
TUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, di-
siplin mahkemelerinden verilen kararlara karşı it-
iraz derpiş eden bu maddenin müzakeresi sıra-
sında mevzu, itiraz meselesinden taşarak Millî
Savunma Bakanlığında disiplin mahkemesi var
mıdır yok mudur, noktasma geldi.

Biraz evvel bendenizin burada Millî Savun-
ma Bakanlığında bir disiplin mahkemesi bu-
lunmadığına ve bu noktanın açık kaldığına dair
olan beyanatım üzerine arkadaşlarımız hassa-
siyet gösterdiler ve Millî Savunma Bakanlığın-
da disiplin mahkemesi bulunması lüzumu üye-
lerinde durdular. Bu münakaşaların yeri, esas
itibariyle tasarrım 1 nei maddesinin görüşül-
mesi sırasında olmak gerekti. Çünkü, disiplin
mahkemelerinin nerelerde kurulacağı, tasarrım
1 nei maddesinde yer almıştır. Biz, komisyon
olarak Millî Savunma Bakanlığında disiplin
mahkemesi kurulup kurulmamasını ve kurul-
duğu takdirde ne şekilde düzenlenmesi lâzım-
geldiğini, disiplin âmirinin kim olması icâ-
bettğini yeniden incelemeye taraftarız. Fakat
usul bakımından 1 nei maddenin tekriri mü-
zakeresine Yüksek Heyetinizin karar vermesi
lâzımgelir. Tekriri müzakere kabul edildikten
sonra, 1 nei maddenin komisyona geri alın-
ması suretiyle, bu meselenin 1 nei maddede bir
fıkra ilâvesi suretiyle derpiş edilmesi gerekir.
Bu vesileyle şunu da arz edeyim; Anayasamızın
118 nei maddesine göre, her idari mües-
sesede, ezcümle bakanlıklarda disiplin kurul-
ları mevuttur. Bütün bakanlıklardaki di-
siplin mahkemesi değil, fakat disiplin kurulları
mevuttur. Bu disiplin kurullarının kararla-
rına karşı da yine Anayasamızın 118 nei mad-
desine göre idari mahkemeye müracaat hakkı
tanınmıştır.

Yine sözü geçen Anayasamızın 118 nei mad-
desinin son fıkrası, «Askerî kişiler hakkındaki
özel hükümler saklıdır» kaidesini koymak sure-
tiyle, Millî Savunma Bakanlığında kurulacak

olan disiplin mahkemesinin vereceği kararla-
rın idare mahkemesine tabi tutulmaması im-
kânını da derpiş etmiş bulunmaktadır. Mekaniz-
ma böyle olunca, bunun diğer bakanlıklarda
olduğu gibi, (çünkü her bakanlığın disiplin
kurulları kendi teşkilât kanunlarında düzen-
lenmiş ki) bunun da Millî Savunma Bakanlığın-
ın teşkilât kanunlarında düzenlenmesi müm-
kün olabileceği gibi, önümüzdeki kanun tasarı-
sında da bunun halledilmesi, düzenlenmesi
mümkündür. Arz ettiğim gibi, 1 nei madde hak-
kında eğer bir tekriri müzakere talebi vâkı
olur ve Yüksek Heyetiniz bu yolda karar it-
tihaz buyurursa biz 1 nei maddeyi geri alarak
bu eksiği orada telâfi etmek niyetindeyiz. Bu
önümüzdeki madde, sadece itirazdan bahseden
bir maddedir. Bu takdirde, bu itiraz meselesi-
nin de, tabiatıyla Millî Savunma Bakanlığın-
daki disiplin mahkemesinin kararlarına nerede
itiraz edileceği meselesinin de ele alınması icâ-
bedeeceğinden bu takdirde görüşmekte olduğum-
uz maddeyi de 1 nei madde ile beraber o za-
man geri alacağız ve bunu düzenleyip takdim
edeceğiz.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Bir nok-
tayı rica edeceğim sayın sözcüden.

BAŞKAN — Buyurun.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Efen-
dim, kabul ettiğimiz kanunda bir «asker kişi»
terimi vardır. Bu maddenin görüşülmesi dolay-
ısıyla - Millî Savunma kıyafet itibariyle asker
kişi olduğundan tereddüt hissetmediğimiz kişi-
ler var. Yine aynı bakanlık emrinde sivil per-
sonel olarak çalışanlar da var. Bu sivil olarak
çalışanlar asker kişiler midir?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efen-
dim asker kişileri - bu kanunun 63 neu madde-
sindeki atıf doleyisiyle - kimler olduğunu As-
kerî Yargılama Usulü Kanununun 10 neu mad-
desi tasrih etmiştir. Orada askerî kişiler şun-
lar, şunlar diye, a, b, c, ç, fıkraları diye sırayla
var. 25 Ekim akşamı kabul buyurduğumuz ka-
nundur. Arkadaşlarımız hatırlıyacıklar.

BAŞKAN — Efendim tavriler var, okutu-
yorum.

Yüksek Başkanlığa

1. Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kuru-

lacak disiplin mahkemesinin kararlarına karşı yapılan itirazın tetkiki önceden belli edilen bir disiplin mahkemesince tetkiki.

2. Millî Savunma Bakanlığı camiasının, disiplin suçlarının hükme bağlanmasının temini için 31 nci maddenin komisyona havâlesini saygıyla talebederim

Kaâs
Sırrı Atalay

Başkanlığa

31 nci maddenin yeniden tetkiki için komisyona iadesinin teminine delâletlerini arz ederim.

Tabii Üye
Sezai O'kan

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Halen görüşülmekte olan disiplin mahkemeleri kurulu kanunu tasarılarının 1 nci ve 8 nci maddelerinin tekriri müzakerede edilmesini arz ederiz.

Tabii Üye
Sezai O'kan
Tabii Üye
Sami Küçük
Tabii Üye
Haydar Tunçkanat
Tabii Üye
Suphi Karaman
Cumhurbaşkanınca S. Ü.

Sadi Koçaş

Sayın Başkanlığa

31 nci maddenin aşağıda yazılı olduğu şekilde tadilen kabulünü arz ve teklif ederim.

Madde 31. — Disiplin mahkemelerinden verilen hükümlere karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde en yakın askerî mahkemeye itiraz edilebilir.

Tekirdağ
Selâmi Üren

BAŞKAN — Şimdi evvelâ 31 nci maddenin komisyona iadesi istenmektedir.

Bu hususu oylarınıza sunuyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. (8 nci madde için lüzum yok sesleri)

1 nci maddenin tekriri müzakeresi ki, komisyon tarafından da arzu edilmektedir. Ve teklif de vâkı olmaktadır.

Bu hususu oylarınıza sunuyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 nci maddenin tekriri müzakeresini de oylarınıza sunacağım.

8 nci madde şudur :

«Disiplin mahkemelerinin yetkisi, nezdinde kuruldukları komutanlığın veya askerî kurum âmirliğinin kadro ve kuruluşu ile sınırlıdır.

Kuvvet komutanlıklarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığınca bu yetki genişletilebilir veya daraltılabilir.»

Bunun tekriri müzakeresine de lüzum görüyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Evet.

BAŞKAN — 8 nci maddenin tekriri müzakeresine komisyon da taraftardır. Tekriri müzakeresi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Her üç maddeyi de komisyona istiyoruz.

BAŞKAN — Komisyon maddeyi geri istiyor. Komisyon istediğine göre reye koymaya hacet yoktur. Sayın Selâmi Üren'in takrirıyla birlikte komisyona verilmiştir.

İtiraz nereye yapılacağı, şekli ve itiraz sebepleri

MADDE 32. — İtiraz, hükmü veren disiplin mahkemesinin nezdinde kurulduğu komutan veya askerî kurum âmirine yapılır.

İtiraz sebepleri yazılı olarak verilebileceği gibi sanığın en yakın âmirine yapılacak beyan üzerine düzenlenecek bir tutanak şeklinde de olabilir.

İtiraz, kural olarak hükmün kanuna aykırılığı sebebine dayanır.

Hukukî bir kuralın uygulanmaması yahut yanlış uygulanması kanuna aykırılıktır.

Aşağıdaki hallerde kanuna mutlaka aykırılık var sayılır :

A) Disiplin mahkemesinin kanun dairesinde kurulmamış olması,

B) Başkan ve üyelik niteliklerini haiz olmayan bir başkan veya üyenin hükme katılması,

C) Makbul bir şüpheden dolayı hakkında ret istemi olup da bu istem kabul edildiği halde başkan veya üyenin hükme katılması, veyahut bu istemin kanuna aykırı olarak reddolunması suretiyle başkan ve üyenin hükme katılması,

D) Disiplin mahkemesinin kanuna aykırı olarak dāvaya bakmaya kendini görevli veya rütbe yönünden yetkili görmesi,

E) Disiplin subayının veya kanunen bulunması gerekli diğer bir kişinin yokluğunda duruşma yapılması,

F) Sözlü duruşma sonucu olarak verilen hükümde duruşmanın açıklığı kuralına uyulmamış olması,

G) Hükümün gerekçesiz bulunması,

H) Hüküm için önemli olan noktalarda mahkeme kararı ile savunma hakkının kısıtlanmış olması.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?

Buyurun Sayın Gerger.

VASFİ GERGER (Urfa) — Efendim, bu 32 ne maddenin 1 ne fıkrasında tatbikatta müşkülâtı mucip bir durum vardır. 32 ne maddenin 1 ne fıkrasında deniyor ki; «İtiraz, hükmü veren disiplin mahkemesinin, nezdinde kurulduğu komutan veya askerî kurum âmirine yapılır.» E!.. geri alınan maddede itirazı yapanlar diye kabul ettik. Aynı sıfat ve salâhiyeti taşıyanlara itiraz hakkı veriyoruz. Bu itiraza hakkı olanlar, bu itirazı kendi kendisine yapıyor. Anlaşılmıyor nasıl olacak bu iş?. Ben demin sayın Binbaşı ile de görüştüm; sanık için bu mümkün. Sanık, itirazi, hükmü veren komutan, âmir, grup âmiri verebilir. Fakat bu itiraz işlemini bizzat kendisi yapacaksa kime verecek? Vereceği makamı burada belirtmek lâzım. Genel Kurmay Başkanlığına vermesi lâzımgeliyor, kendi fikrime göre. Çünkü, Genel Kurmay Başkanının salâhiyetli kılacağı üst mahkemede bu evrak inceleneceğine göre bu âmirlere verilen itiraz hakkını Genel Kurmay Başkanlığına yapmaları lâzımgelir, kanaatindeyim.

Sayın komisyon ne düşünüyor? Bunun düzeltilmesi lâzım.

BAŞKAN — Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Efendim, burada sözlü duruşma diye bir cümle var; duruşma sözlü olduğuna göre (sözlü) kelimesinin yeri olmaması lâzımgelir. Onun için bu (E) bendinde (sözlü) kelimesi tamamen yersizdir, çıkması lâzım.

BAŞKAN — Buyurunuz, Sayın Tuna.

NUSRET TUNA (Kastamonu) — Bendeniz Sayın Vasfi Gerger'in beyanları dolayısıyla söz almış bulunuyorum.

Şimdi, bu maddenin birinci fıkrası gayet, isabetlidir. Müddetle bağlı bir muamele olduğu için, yani üçgün içinde itiraz edilmesi lâzımdır. Müddete bağlı bir muamelenin müddetinde yapıp yapılmadığı itiraz merciî tarafından ilk tetkik edilecek bir mevzudur. Onun için kim itirazda bulunacaksa mahkemenin bulunduğu komutanlık nezdinde müracaat edecektir. Ümit ederim ki, bunun için de, ilerde bir talimatname yapılacaktır, bir itiraz defteri olacaktır. İtirazlar o deftere kaydedilmek suretiyle şu müddetin içinde itirazın yapıldığı tesbit edilecektir. Bu, sanki için de kumandan için de varittir. Diğer itiraz hakları kimlerin varsa onlar için de aynı şey varittir. Bu işi bugünkü adli hukuk yönünden ele aldığımız zaman bir müddeiumimi de temyiz edebilir, maznun da temyiz edebilir, dāvahı da temyiz edebilir. Bunlar nereye yaparlar? Hükmü veren mahkemeye yaparlar. Yani aynı mahkeme itirazın yapılmış olması, onun tarafından tetkik edilmesi mânasına gelmez. O daha üst makama göndermek için tavassut edecektir. Evrakı birleştirecektir, evrakı birleştirdikten sonra gönderecektir. Bir üst makama yapıldı. Oradan tekrar evrakı istiyecek, şunu yapacak bunu yapacak ki, yani maddeden istediğimiz gayenin dışına çıkmış oluyoruz.

Keyfiyeti hülâsa edersen, vaziyet şudur; mahkemelerin nezdinde müddetinde yapıldığı tesbit için bir defter olacaktır. Bu müddet o deftere kayıt suretiyle tesbit edilecektir. Onun için itirazın bulunduğunu mahkemeye veya komutana yapılması kadar isabetli bir hal olamaz. Komutan almış olduğu itirazı tetkik edecek değil bu işle ilgili dosyayla birleştirip üst makama itiraz merciine gönderecektir. Binaenaleyh, burada bir mahkeme olmadığı kanısındayım.

Bir de sözlü mahkeme tâbiri geçti. Pardon sözlü duruşma. Bu olmaz, bütün duruşmalar sözlüdür. Hayır, bizim hukukumuzda bir de yazılı usulü muhakeme diye bir muhakeme şekli vardır. Ceza muhakemeleri de sözlü. Yani şifahî usulü muhakeme yerine, şifahinin türkçesi «sözlü» konmuştur, isabetlidir, doğrudur; bir muhakeme şeklidir. Onun da kalması faydalı olur, doğru olur.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Atalay.

SİRRI ATALAY (Kars) — Maddenin «Aşağıdaki hallerde kanuna mutlaka aykırılık vardır sayılır: dan sonraki (C) bendinde» Makbul bir şüpheden dolayı hakkında ret istemi olup da bu istem kabul edildiği halde başkan veya üyenin hükmüne katılması tarafsızlığından şüphe edilen üye veya Başkan hakkında itiraz vâkı oluyor, haklı bulunuyor, buna rağmen, bulunmaması lâzımgelen üye ve Başkan hükmüne iştirak ediyor, doğru, Fakat veyahut bu istemin kanuna aykırı olarak reddolunması suretiyle Başkan veya üyenin hükmüne katılması istemde bulunacak Üye veya Başkanın tarafsızlığından şüpheye düştüğü zaman itirazda bulunacak, itirazı reddedilecek. Bu reddin kanuna aykırı olduğu nasıl tesbit edilecek? Bunun kanuna aykırı olduğuna dair başvurulacak bir merci ve bu imkâna yardım edecek bir yol var mıdır ki, bunu biz böyle yapıyoruz? Böyle bir yol yoktur. Yani tarafsızlığından, üyenin veya Başkanın tarafsız hareketinden şüphe ediyoruz diye itirazda bulunuluyor. İtirazı tetkik ediliyor, reddediliyor. Bu reddin kanuna aykırı olduğu kanunsuz olduğu yolunda gidip hergangi bir yerden nasıl bir karar alacak, nasıl bir teminatta bulunacak ki bu bulunmasına rağmen yâni kanunsuz olduğu halde bu itirazın kanunsuz olduğu bu reddin kanunsuz olduğu nereden tesbit edilecek?

Bu son cümlemin (C) bendindeki üyenin hükmüne katılmasından sonra ki, virgülden sonraki «veyahut bu istemin kanuna aykırı olarak reddolunması suretiyle Başkan ve üyenin hükmüne katılmış olması» cümlesinin çıkarılması için önerge veriyorum. Çıkarılması doğrudur. Ne tatbiki mümkün, ne işleme mümkün? Haşiv, fuzuli bir cümledir. Çıkarılması yerinde olur.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Efendim 32 nci maddede reddi hâkim sebebiyle, reddi hâkim talebinde bulunmuş, mahkemece reddedilmiş, bunun tetkik edilip edilemeyeceğini kaydeden bir fıkra var.

Şimdi bizde tatbikatta şöyle oluyor: Sürati temin bakımından bu madde çok isabetli olarak konmuştur. Diğer mevzuatta da hakikaten işin bu hale getirilmesi için tatbikatçılar büyük sıkıntı çekmektedirler. Ve bu hale gelmesini arzu

etmektedirler. Bir dâvanın reddi hâkim sebebiyle bitirilmesine imkân ihtimal kalmıyor. Onun için ilk defa duruşmanın nasıl başlayacağı orada var. Sanki geliyor, bunlardan isimler okunuyor, kendi mahkemesine bakacak hâkimlerin isimleri okunuyor. Bunlarla senin aranda bir ret sebebi var mı, bunu bildir deniyor. İlk defa maznun bunu bildirecektir. Benim falan komutanla aranda şöyle bir hadise geçmiştir. Ben şüphe ediyorum diyebilir. Böyle bir itiraz vukubulduğu takdirde şu itirazı mahkeme tetkik edecektir. Reddihâkimi icabettirir bir halin olup olmadığına bu mahkeme bir ara kararı şeklinde bir karar verecektir. Şimdi diğer adli hukukta şu reddihâkim üzerine verilen kararlar kabili itirazdır. Acele itiraz yoluna da gidilebilir. Bu takdirde bir mahkemeye başlandığı zaman duruşmanın uzamasından fayda uman bir sanık mütemadiyen reddihâkim de ısrar etmekte, itiraz yapmakta, acele itiraz yoluna başvurmakta ve mütemadiyen duruşmanın bitmesini geciktirmektedir. Şimdi çok isabetli olarak disiplin gibi anında, pek çabuk olarak yerine getirilmesi lâzımgelen hüküm için reddihâkim sebebiyle itiraz yolunu kapamış. Ne yapmış bunu? Nihai hükmümler birlikte temyiz etme hakkını vermiş. Eğer biz bu fıkrayı buradan çıkarırsak o takdirde reddihâkim için ayrı bir yol açmaklığımız lâzım. Fakat disiplin mahkemesinin bünyesiyle şu iş kabili telif değildir. Fıkra isabetlidir, yerinde kalmalıdır. Maruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim Sayın Vasfi Gerger arkadaşımız maddenin, itiraz diye başlayan maddenin, bu itirazın kimin tarafından yapılacak itiraz olduğunu ifade buyurdular.

İtiraz, şüphesiz, her şeyden evvel sanık tarafından yapılacak olan itirazdır. Fakat yukarıda kimlerin itiraz hakkını haiz olduklarına dair maddede askerî kurum âmiri ve komutanın da itiraz hakkını haiz olduğu belirtilmiş bulunmaktadır. Tensip buyurulursa «Sanık tarafından yapılan itiraz» diye başlarsak, madde mesele vuzuh kesbetmiş olacaktır.

Sanık tarafından yapılan itiraz, hükmü veren disiplin mahkemesinin nezdinde kurulduğu komutan veya askerî kurum âmirine yapılır.

Tabii komutan ve askerî kurum âmiri kendi kendine itirazı tetkik edecek değil, kendi düzenlediği evrakı ilgili merece gönderecektir, o itirazı ihtiva eden yazısını. O belli. Buraya «sanık tarafından yapılan kelimelerinin ilâvesi, maksadı temin edecektir.

VASFİ GERGER (Urfa) — Ben de iştirak ediyorum.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Arkadaşımız Artukmaç (F) fıkrasındaki sözlü duruşma terimine itiraz ettiler. Askerî Mahkemeler kuruluş ve Yargılama Usulü Kanununun 207 ve daha başka maddelerinde aynen bu terim mevcuttur. Buradaki (F) fıkrasında sözlü duruşma sonucu olarak verilen hükmünde duruşmanın açıklığı kuralına uyulmamış olması temyiz sebebi olarak gösterilmiştir.

Sayın Nusret Tuna arkadaşımız izah buyurdular. Sözlü duruşmadan maksat burada daha ziyade şifahi usulü muhakemeye tabi olan bir muhakeme usulü demektir. Yani karşılıklı uzun uzadıya lâyihaların tebliği değildir. Tebligatı tahririye tabi olmanın sözlü duruşma. Bu, sözlü duruşma terimi hukukî bir terim. Yerleşmiş, daha evvel kabul edilmiş olan kanunlarda da mevcut. Bu itibarla bu kelimenin değiştirilmesine mahal yok. Bu bir teknik terimdir. Yeknazarda sözlü duruşma, duruşma tabii sözlü olur gibi geliyor insana ama hiç de öyle değil. Burada ifade edilmek istenilen şey şifahi usulü muhakemeye tabi olan duruşma şeklindedir. Binacaleyle, değişikliğe taraftar değiliz. Diğer konuları benden evvelki arkadaşım cevaplandığı için ayrıca üzerinde durmaya lüzum görmüyorum. Çünkü bunlar bu mahkemelerin disiplin mahkemeleri olduğunu ve bir nevi özel mahkeme bulunduğunu, süratin esas olduğunu ve diğer mahkemeler gibi bunların mütalâa edilmesinde bizi daima hataya düşürmenin mümkün olacağını arz etmek isterim.

ESAT ÇAĞA (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Bir sual.

BAŞKAN — Buyurunuz.

ESAT ÇAĞA (Devamla) — Efendim, «duruşmanın» «usulü muhakemenin» yerini tuttuğunda. «Duruşma» bir dâvanın seyri içerisinde nihayet bir safhadır.

Şimdi, acaba, muhterem Komisyon hukuk sahasında yerleşmiş «usulü muhakeme» tâbiri ye-

rine neden «duruşmayı» tercih ediyor? Yani bu duruşma usulü muhakemesidir. Duruşma, mürafaadır. Her iki tarafın hâkimin karşısına gelip iddialarını serd etmeleridir. Bu, tereddüdü müectir, izah buyurulsun...

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Efendim, yerleşmiş olan, yani bundan evvelki kanunlarda kullanılmış olan bir terim yerine her kanunda bir başkasının kullanmasını doğru bulmadık. Arz ettiğim gibi mevcudolan kanunda, 207 nci maddesinde mevcut sözlü duruşma diye geçmiş ve bu kanun Türkiye Cumhuriyeti kanunları arasında yer almış ve birçok yerlerde bu tâbir kullanılmıştır. Şimdi orada temyiz sebepleri arasında zikredilmiş, başka yerler de zikredilmiş. Burada bu tâbiri terk etmeyi tereddüde sevk etmemek bakımından, ilgilileri tereddüde sevk etmemek bakımından isabetli gördük. Vereceğim cevap bundan ibarettir.

ESAT ÇAĞA (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Yani şifahi.. Tamamen hukukî terminoloji bakımından tuttuklarına Muhterem Komisyon Sözcüsü kaani midirler?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Hayır tamamen tuttuğuna kaani değilim. Fakat arz ettiğim gibi bu yerleşmiş bir vâziettedir. Kanunlarda da kabul edilmiştir. Bu itibarla her kanunda yeni bir tâbir çıkarılmasını doğru bulmadık, muhafaza ettik.

SIRRI ATALAY (Kars) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

SIRRI ATALAY (Kars) — Efendim 32 nei maddenin son cümlesinin çıkarılması hakkındaki teklifime Sayın Tuna itiraz ettiler. Komisyon Sözcüsü de buna katıldılar. Şimdi, bu 32 nei maddeyi ilerde görüşeceğimiz 35 nei maddeyle tetkik edersek bir neticeye varacağız. Hattâ, bütün bu 32 nei maddenin çıkmasına kadar gitmek gerekecektir. Sebep şu: Disiplin mahkemesi ne yapıyor? İtiraz varit görmezse reddediyor, vârit görürse esasa hükmediyor. Bozup iade etmiyor, ki, yeni bir hüküm tesis edecek. Usule ait bir muamelede, esasa müessir olmayacağı için, usule aidolan bu kısmı kanuna aykırı sayıp neyi tetkik edecektir? Esasa hükmederken, sen şuraya gitmişsin veya gitmemişsin diye sana hükmedecek midir? Edemeyecektir.

Binaenaleyh, esasa müessir bir mesele değildir. Esasa müessir olmıyan bir mesele için taraf-sızlığundan şüpheye düşüyor, itiraz ediyor. İti-raz üzerine talebi reddediliyor. Bu talebin, ka-nuna aykırı olduğu iddiasıyla Sayın Tuna diyor ki, artık uzamamın, bir yere gitmesin, itiraz fa-lan yapılmamın, tıpkı Temyiz Mahkemesinde nasıl usule ait şeyler varsa, tetkik ediliyorsa, bu-rada da tetkik edilsin, ama Temyiz Mahkemesi usulden bozduğu zaman onu iade edip geri gön-deriyor. Yeniden dâva yürüyor, yeniden karar-lar almabiliyor. Ama, burada tekrar hükmü ve-ren mahkemeye gelme yoktur. O esasa hükmede-cektir. Ya tasdik edecektir, ya esasa hükmedecek-tir. Binaenaleyh esasa müessir bir mesele yoktur. Bu sebeple hattâ bu 32 neî madde, yani usule ait meselelerin kanuna aykırılığı bir defa kanuna aykırıdır dediğimiz zaman ne olacaktır? Esasa hükmederken esasa müessir bir mesele değilse, usule aykırı bir mesele değilse bunun neticesi ne olacaktır? Bunu öğrenmek istiyorum. Bu se-beple diyorum ki, 32 neî madde neyse ama bu son fıkra biraz fazla bir durum gösteriyor. Ka-nuna aykırı olup olmadığına dair itiraz bir üst mereie yapılacaktır. Bunun için de bu madde değilse bile son fıkrasının yerinde olmadığı, bu-rada yeri bulunmadığı kanaatindeyim.

Arz ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tuna.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Sırrı Atalay 35 neî maddeyi tetkik etmişler. 35 neî maddede deniyor ki, üst itiraz mereii esas hakkında karar verir. Fakat o zaman bir de 34 neî madde vardır. 34 neî madde diyor ki:

«Üst Disiplin Mahkemesi gerekli gördüğü soruşturmanın yapılmasını isteyebilir, veya ken-disi yapabilir», Bu halde soruşturma için geç-ecek süre şundan aşağı olmaz, bundan yukarı ola-maz. Demek oluyor ki, ben bir reddi hâkim ta-lebinde bulundum. Mahkeme tetkik etti, reddet-ti. Ben bunu esas kabul ettim, üst mereie itiraz ettim. Burada benim itirazım vârid oldu, kabul edildi. Kabul edildiği takdirde demek ki yapılan tahkikatta bir noksanlık bir hata mevcut. O hal-de, 34 neî maddenin son fıkrasına göre üst iti-raz mereii tetkikati yeniden yapma hakkını haiz. Binaenaleyh, bu dedikleri mahzur mevcut değil-dir. Maddenin olduğu gibi kalmasında isabet vardır.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Sayın Sırrı Atalay'ın bir taktiri vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

32 neî maddeden son cümlesinin çıkarılmasın-ı arz ve teklif ederim.

Kars
Sırrı Atalay

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?
GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Katılmı-yoruz.

BAŞKAN — Hükümet katılıyor mu?
HÜKÜMET ADINA MİLLÎ SAVUNMA
BAKANI İLHAMİ SANCAR (İstanbul) — Ka-tılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon ve Hükümet önerge-ye katılmıyor. Son fıkranın çıkarılmasını oyunuz-a sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyen-ler... Kabul edilmemiştir.

Komisyon sözcüsü, maddelerin başına, «Sanık tarafından yapılan» cümlesinin ilâvesini teklif etmektedir. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

«İtiraz, hükmü veren disiplin mahkemesinin nezdinde kurulduğu komutana ibaresinin son kelimesi olan, «komuta» kelimesine bir (a) harfi ilâvesiyle maddeyi bu ve yukarıda yapılan düzel-tişlerle oyunuz-a sunuyorum kabul edenler... Ka-bul etmiyenler... Kabul edilmiştir. Ayrıca açık oylarınıza sunulacaktır.

İtiraz halinde yerine getirmenin geri bırakılması

MADDE 33. — İtiraz, aleyhine itiraz olunan hükmün yerine getirilmesini geri bıraktırır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?... Buyurun Sayın Genger.

VASEFİ GERGER (Urfa) — Muhterem ar-kadaşlar, bizim şimdi müzakere mevzuu olan me-sele disiplin meselesidir. Ordunun nizamını ve disiplinini muhafaza için hem âmirlerine ve hem yeni bir mevzu olarak mahkeme kararı ile suç işliyenlere disiplin cezası tatbik etmeyi düşünür-ken, bazı öyle vâhim haller ve âcil haller olur ki, verilen disiplin cezasının anında tatbiki lâ-zımgelir. Bir itiraz oluyor, hüküm otomatikman kendiliğinden geri kalıyor. Aylar geçiyor, bil-mem şu oluyor, bu oluyor. Bunun, disiplinin mü-

essiriyeti bakımından faydası ne oluyor, bunu anlamak çok zor.

Diğer taraftan 7 nei maddede zaten bir hüküm var. Bu cezaları âmirler özel kanunlara göre re'sen de tatbik eder, diyor. Ve İçişleri Talimatına göre muhtelif rütbelere sahibolan makam sahiplerinin muhtelif müddet ceza tatbikine salâhiyetleri vardır. Onlar bir disiplin cezası tatbik ettikleri zaman anında tatbik eder ve hükümü infaz eder. Bu, Adli Âmirliğe verilirse aylar sürer. O ahvalde de bu hüküm disiplini teminden uzak bir hüküm olur. Hiç olmazsa bu tehiriyera kararımı itirazla beraber istemeli, üst mahkeme esasa girmeden evvel, esasın tetkikine girmeden evvel lüzum görürse üst mahkeme tehiriyeraya karar verebilsin. Fakat otomatikman disiplin cezasının itirazla geri bırakılması doğru değildir dâvasımdayım, arz ederim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Bu maddeyi de 27 nei madde ile birlikte mütalâa etmek üzere geri istiyoruz.

BAŞKAN — 33 neü madde Komisyona geri verilmiştir.

İtirazın incelenmesi

MADDE 34. — İtiraz üzerine üst disiplin mahkemesi disiplin subayı en geç üç gün içinde gerekli incelemeyi yapar ve mütalâası ile birlikte dosyayı mahkemeye verir. Mahkeme en geç üç gün içinde dosyayı inceliyerek kararını verir.

Üst disiplin mahkemesi gerekli gördüğü soruşturmanın yapılmasını istiyebilir veya kendisi yapabilir. Bu halde soruşturma için geçecek süre üç günlük süreye dâhil değildir.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Efendim, bu ikinci fıkrada bir ifade düşüklüğü vardır. «Üst Disiplin Mahkemesi gerekli gördüğü soruşturmanın yapılmasını istiyebilir, veya kendisi yapabilir», deniyor. Yapılmasını istiyebilir veya soruşturmayı kendisi yapabilir demesi lâzımdır, kanaatindeyim. İstiyebilir veya soruşturmayı kendisi yapabilir. Aksi halde mâna çıkmaz.

BAŞKAN — Doğrudur.

Muvafık mı efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Muvafık görüyoruz efendim.

BAŞKAN — Oraya, «İstiyebilir veya soruşturmayı kendisi yapabilir.» ilâvesi ile yani, «soruşturmayı» kelimesinin ilâvesiyle maddeyi oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İtirazı inceleme merciinin kararları

MADDE 35. — Üst Disiplin Mahkemesi itirazı yerinde görürse dâvanın esasına hükmeder. Aksi halde itirazı reddeder. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

BAŞKAN — Söz istiyen?.. Yok. Madde hakkında söz istiyen yok. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Gözetim ve teftiş

MADDE 36. — Disiplin mahkemeleri ile disiplin subaylarının ve disiplin ceza ve tutuk evlerinin idari işlerinin gözetimi silsile yoluyla komutanlıklara veya askerî kurum âmirliklerince, teftişi Millî Savunma Bakanlığı Askerî Adalet müfettişleri aracılığı ile genel hükümlere göre yapılır.

Bu gözetim ve teftiş görevine dayanılarak yargı işlerine karışılmaz.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Bu 36 nei maddede deniyor ki, «Askerî adalet müfettişleri aracılığı ile genel hükümlere göre yapılır.» deniyor. Bu maddenin sevk maksadından bu işin, askerî adalet müfettişleri tarafından doğrudan doğruya yapılacağına kaani bulunuyorum. Ben bunu böyle anlıyorum. Eğer bu anlayışım doğru ise, bu maddenin şu şekilde ifade edilmesi iktiza eder: Askerî adalet müfettişlerince genel hükümlere göre yapılır. Yani askerî adalet müfettişleri kelimesini, müfettişlerince olarak tashih etmek aracılığı ile kelimelerini silmek suretiyle cümle şöyle kurulacak: «Askerî adalet müfettişlerince genel hükümlere göre yapılır.» Aracılığı falan olmayacağına göre, aracılığı ne demek? Bir mâna ifade etmeyeceğine göre bu şekilde düzeltilmesini arz ve teklif ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — İştirak ediyoruz.

BAŞKAN — «Askerî adalet müfettişlerince» veya «tarafından» olabilirdi. Teklif, «müfettişlerince» dir. (Daha iyi sesleri) «müfettiş-

terince» şeklinde tadil edilmek suretiyle maddede oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. «Aracılığı ile» kelimeleri silinecektir.

Hükümlerin kesinleşmesi ve yerine getirilmesi

Hükümün kesinleşmesi

MADDE 37. — Disiplin mahkemelerince verilen hükümlerden süresi içinde itiraz olunmayan veya itiraz olunup da Üst Disiplin Mahkemesince hakkındaki itiraz sonuçlanan hükümler kesinleşir. Bu hükümlerin yerine getirilmesi lüzumu, nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri tarafından hükümün altına yazılır ve imza edilir.

BAŞKAN — Sayın Gerger.

VASFİ GERGER (Urfa) — Şimdi 35 ne maddede, «Verilen kararlar kesindir.» hükmünü kabul ettik. Şimdi bu maddede bunu tekrarlıyoruz. Diyoruz ki, «İtiraz edilmeyen veya itiraz olup da kesinleşen bir hükümü kaldıralım, itiraz olunmayan hükümler kesinleşir. Aradaki fıkra kalksın. Çünkü yukarda kabul etmişiz. Tekrarda mâna ve lüzum yoktur.

BAŞKAN — Bir zararı var mıdır?

VASFİ GERGER (Devamla) — Kanun tekniğine uygun değildir. Yukardaki aynı kısmı kabul ettik, tekrarlamanın mânası yoktur. Burada yalnız itiraz olunmayan hükümler kesinleşir den-di mi kâfi...

BAŞKAN — Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, bu 37 ne madde biraz evvel geri aldığımız 33 ne maddeyle ilgili. Onun için bunu da geri istiyoruz.

BAŞKAN — 37 ne madde Komisyona geri verilmiştir.

Cezaların yerine getirilmesi

MADDE 38. — Disiplin mahkemelerince verilen ve kesinleşen oda ve göz hapsi cezaları :

A) Subaylarla askerî memurlar ve astsubaylar hakkında :

1. Göz hapsi cezalarına :

a) Resmî daire, kışla, eğitim (alanları ile sair yerlerdeki) hizmetlerine devam ederler.

b) Hizmetin sona ermesinden sonra hiçbir yere gidemezler. Kışlada veya resmî odalarda kalırlar,

e) Hizmete ilişkin olanlar dışında hiçbir ziyaret kabul edemezler.

II - Oda hapsi cezalarında :

a) Mümkün olduğu takdirde cezayı tek başına belirli bir hapis odasında geçirirler,

b) Emir veremezler,

c) Genel hizmet yapamazlar.

B) Askerî öğreneniler hakkında :

a) Oda hapsi cezasını belirli hapis odalarında topluca geçirirler,

b) Hapis odalarının kapısında bir nöbetçi bulundurulur.

C) Erbaş ve erler hakkında :

a) Oda hapsi cezasını belirli hapis odalarında topluca geçirirler,

b) Hapis odalarının kapısında bir nöbetçi bulundurulur,

c) Erbaşlar genel hizmet yapamazlar. Erler ağır askerî hizmetlerde kullanılabilir.

D) Sivil personelin öğrenim ve sosyal durumları göz önüne alınarak verilen cezalar yukardaki fıkralar hükümlerine göre yerine getirilir.

BAŞKAN — 32 ne maddeye rey vermeyen var mı? Oylama muamelesi bitmiştir.

Buyurun.

CAHİT TOKGÖZ (Samsun) — Efendim, 38 ne madde hakkında iki noktaya temas edeceğim. Bunlardan birisi subayların oda hapsi cezaları hakkında. Disiplin cezası alan subayların cezalarını emri kumandalarındaki birlik içinde ve astlarının gözü önünde çekmesi hem cezayı ağırlaştırır, hem de birlik ve kurumun kendi subaylarına olan itimat ve hürmetini zedeler. Böylece ileride disiplin bozucu diğer suçlara teşebbüs etmemeleri hususunu sağlamak ve mütenebbih olmalarını temin etmek için subaylara verilen disiplin cezalarının istenmediği halde birliğin kumandasına olan itimatını gölgeler bir mahiyet aldığı görülmektedir. Bu mahzuru önlemek için; disiplin cezası alan subayların mümkün olduğu kadar cezalarını, kumanda ettikleri birlik veya kurumun dışında görmeleri ordu disiplininin lehinde olacaktır. Bu hususta kanunun 38 ne maddesinin büyük (A) ve küçük (a) fıkralarının değiştirilmesi için bir önerge taktim ediyorum, tasviplerinize arz ederim.

2 neisi; aynı maddenin erbaş ve erlerin oda hapsi cezalarını nasıl çekeceklerini ifade eden fık-

rasında «erler ağır askerî hizmetlerde kullanılabilirler» hükmü mevcuttur. Yüksek malûmları olduğu üzere, askerî hizmetlerde ağır ve hafif olmak üzere bir sınıflandırma mevcut değildir. Evvelâ böyle yanlış bir anlamaya sebep olması bakımından ağır kelimesinin değiştirilmesi lâzımdır. Kaldı ki, Anayasanın 14 nci maddesinin 4 ve 5 ne fıkraları kimseye eziyet ve işkence yapılmıyacağını, insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza konulmayacağını ifade etmektedir. Fıkradaki «ağır» kelimesinin Anayasanın bu hükmünün ihlâlüne de yol açması ihtimalini önlemek bakımından çıkarılması yerinde olur. Buna mukabil askerî hizmetin kolay ve güç olarak ayrılması mümkündür. Binaenaleyh «ağır» kelimesinin yerine «güç» kelimesinin konulması daha uygun olur kanaatindeyim. Keyfiyeti yüce tasviplerinize arz ederim. Hürmetlerimle iki önergemi takdim ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Çok muhterem arkadaşlar, bu 38 nci maddede üç esas ele alınıyor. Birisi göz hapsi, ikincisi oda hapsi. Bunların bir kategoriye ayrılması icabeder. Ayrıca üçüncü olarak da askerî müesseselerde çalışan siviller hakkında bu cezalardan hankisinin tatbik edileceği yönü ele alınmıştır. Yani üç kategoride mütalâa edilmesi gerekir. Fakat maddeyi tüm olarak okuduğumuz takdirde bu şeylerin hepsi birbirine giriftir. Ayrı ayrı bir tasnife ve tertibe tâbi tutulmadığı için tatbikatçılara bir müşkülât arz eden bir madde haline gelecektir.

Bu bakımdan bir kolaylık olsun diye, maddenin maksat ve ruhu aynen bâki kalmak, terimleri aynen bâki kalmak şartıyla, bendeniz bir tertip yaptım. Bir önerge takdim ediyorum. Komisyonun iltihak edeceğini tahmin ediyorum, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Tokgöz, 38 nci maddedeki, «erler ağır askerî hizmetlerde kullanılabilirler», cümlesinin Anayasaya aykırı olduğunu ifade ettiler.

Gerçi Anayasamız, eziyet ve işkenceyi men etmiş bulunmaktadır. Doğrudur. Fakat, buradaki ağır işler, ağır hizmetler işkence midir? Angarya mıdır, değil midir? Bunun üzerinde durmak gerekmektedir. Meselâ, Amerika Birleşik Devletleri Askerî Adalet Kanununun 86 nci maddesini açar-

sak görüyoruz ki, asker kişilere gerek disiplin yoluyla verilen cezalarda, gerek bütün cezalarda, subaylara dahi verilen cezalarda, askerî hizmetlerde ağır işlerde kullanmakta, tâbiri geçmektedir. Yani ceza verilen eri bırakın subayı dahi cezasını askerî hizmetleri görmekle çekmektedir; hem mevkuf bulunmakta, hem de ağır hizmetlerde kullanılmaktadır. Deminki söylediğim 86 nci maddeyi okuyalım : «Kıtasından, mensubolduğu teşkilâtta yahut vazifesi icabı bulunması gerekli olan yerden uzaklaşarak, gaybubiyeti 60 günden daha az sürmüştü her gaybubiyet günü veya günün bir kısmı için ağır işlerde kullanmak suretiyle hapis cezası aşağıdaki süreleri aşamaz : Yıl, ay, gün, 3 gün. Ağır işlerde kullanmak suretiyle hapis cezası. Demokrasi filân diyoruz ama, demokrasinin asıl memleketlerinden de daha ileri ultra bir demokrasiye de gidemeyiz. Askerlikte de hizmetler vardır ve bu hizmetler ağır işler olabilir. Askerî ben ağır hizmetlerde kullanılmıyacağım, Anayasa bunu men ediyor, şeklinde ultra bir demokrasiye de gidemeyiz. Bu sebeple arzım şudur ki : «Erler ağır askerî hizmetlerde kullanılabilir.» cümlesi Anayasaya uygundur, disipline uygundur ve en demokratik memleketlerin subaylarına dahi tatbiki mümkün olan hükümleri biz gelir erlerden de kaldırırsak çok ileri gitmiş oluruz. Sayın General Tokgöz'ün bu yoldaki teklifine iltifat edilmemesini ve katılmamasını ıstırham ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tokgöz.

CAHİT TOKGÖZ (Samsun) — Biraz evvelki mâruzatında, hizmetlerin ağır ve hafif olarak ayrılmadığından bahsetmiştim. Ağır kelimesinin Amerikan Disiplin Ceza Kanununa nasıl geçtiğini ifade olarak bilmiyorum. Belki, tercümesi yanlış yapılmış olabilir. Fakat bu ağır kelimesine istinadedilerek, arzu edilmiyen şekiller doğabileceği ihtimal dâhilindedir. Bunu önlemek için bu «ağır» kelimesi yerine «güç» kelimesinin kullanılmasında ne mahzur vardır? «Ağır» kelimesi, kelimenin mânası itibarıyla çok yaygındır. İnsanlar belli olmaz, hissine hitabeden bâzi insanlar bu ağır kelimesini hakikaten ağır mânasında kullanabilirler. Bunlar vâkidir. Binaenaleyh ben fikrimde ısrar ediyorum; «ağır» kelimesi yerine «güç as-

keri hizmetler» tensibederseniz daha uygun olur kanaatini besliyorum.

Hürmetlerimle.

BÂŞKAN — Buyurun sayın sözcü.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, iki noktaya cevap arz etmek üzere yüksek huzuruuza çıkmış bulunuyorum.

Birincisi; Sayın Cahit Tokgöz arkadaşımızın, «ağır hizmet» tâbiri yerine «güç hizmet» densin diye itirazlarına cevap vereceğim. İkincisi de subayların, bilhassa komutanların cezalarını, buldukları birliklerde değil, başka bir yerde çekmelerine aidolan itirazları.

Şimdi, evvelâ bu ağır hizmet meselesi. Ağır hizmetten maksat, Sayın Atalay arkadaşımızın ifade buyurdıkları gibi, bir angarya veya eziyet değil, mevcut hizmetlerin en ağırdır. Anayasaya bir aykırılık mevzu bahis değildir. Bugünkü yürürlükte olan Askerî Ceza Kanununun 25 nci maddesinin 4 numaralı bendinde onbaşı ve «erler ağır askerî hizmetlerde kullanılabilirler.» diye hüküm mevcuttur. Bu hüküm yürürlükte, ağır askerî hizmetler tâbiri kanunda var. Şimdi, bir kanunda mevcudolan bir tâbiri burada ağır askerî hizmet, burada güç askerî hizmet, bir başka kanunda zor askerî hizmet diye hepsini böyle değiştirmeye imkân yok. Takdir buyurursunuz ki, terimler arasında bir tecanüs bulunması lâzımgelir.

Cezaların başka yerlerde çekilmesi meselesine gelince; buna da komisyon olarak katılmıyoruz. İki sebepten dolayı, birincisi; cezasını kendi birliği içinde çekmesinin terbiyevkâr bir tesiri vardır. Cezaya mâruz kaldığının bilinmesi ve bunun baskısı altında kalması gereklidir. İzinli mi gitti, yoksa ceza çekmeye mi gitti, bunu kimse bilmiyebilir.

İkincisi; bundan evvelki bugüne kadar olan vaziyette de bu böyle tatbik edilmekteydi. Kanunda bir yenilik getirilmiş değildir. Bunun için, her iki sebepten dolayı takririn itibar görmemesini rica ediyorum.

SABRİ TOPÇUOĞLU (Bingöl) — Efendim, bizim Ordu İçişletme Kanunnamesinde ve Ceza Kanununda hizmet tâbiri vardır, ama ayrıca ağır hizmet tâbiri var mıdır?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Teknik arkadaşlar ce-

vap versinler buna. İçişletme Kanununda ağır hizmet tabiri var mı diyorlar? Ben Ceza Kanununda bulunduğunu arz ettim. Askerî Ceza Kanununda var.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI İLHAMİ SANÇAR (İstanbul Milletvekili) — Bu kelime-den maksat mutad hizmetlerin en ağırdır efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Mutad hizmetlerin en ağır olduğunu Sayın Bakan da teyit buyurdular.

BÂŞKAN — Sayın Sözcü, Artukmaç arkadaşımızın tertip için ileri sürdükleri hususta bir mütalâanız var mıdır?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Efendim, bu tertibe katılmıyoruz. Sebebine gelince: Maddenin tertibi İçişletme Kanununun tertibine muvazidir. Onun için teknik arkadaşlar inceden inceye tetkik ettiler. Buna iştirak etmeyi uygun bulmuyoruz.

BÂŞKAN — Buyurun Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Çok müteferrem arkadaşlar, sayın sözcü teklifine katılmadıklarını belirttiler. Bendenizin teklifini okuyup okumadıklarını bilmiyorum. Önergemi burada okunmadığına göre tamamen ıttıla kesbettiklerine kaanî değilim.

Şunu arz etmek istiyorum ki, hepimiz şu maddeyi okuyalım. Bir de bendenizin teklifini okuyalım. Münasebet kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Şifeli madde 38; disiplin mahkemelerince verilen ve kesinleşen oda ve göz hapsi cezaları diyor. (A) fıkrasında - subaylarla, askerî memurlar ve astsubaylar hakkında - diyor.

1. Göz hapsi cezalarına diyor A - resmî daireler, sonra, b, c, diyor.

2. Oda hapsi cezalarında şunlar, şunlar olur diyor.

Emir veremezler, genel hizmet yapamazlar ve askerî öğrenenler hakkında oda hapsi cezasını belli hapis odalarında topluca geçirirler v. s.

(C) Erbaş ve erler hakkında şöyle olur diyor.

D) Sivil personel hakkında şöyle olur diyor.

Burada gerek göz hapsi cezası, gerek oda hapsi cezası menzuc bir halde görülmektedir. Bendeniz şunu arz etmek istiyorum: Madde 38 «Disiplin mahkemelerince verilen ve kesinleşmiş

bulunan oda ve göz hapsi cezaları aşağıdaki şekilde uygulanır.» Evvelâ maddenin metninde ne yapacağımız belli değil ki, gelişi güzel bir cümle var özür dilerim.

1. Göz hapsi (A) göz hapsi cezası alan subaylarla askerî memurlar ve astsubaylar, diyorum.

a) Resmî daire, kışla, eğitim alanları ile sair yerlerdeki hizmetlerine devam ederler. Metnin aynı.

b) Hizmetin sona ermesinden sonra hiçbir yere gidemezler. Kışlada veya resmî odalarda kalırlar.

c) Hizmete ilişkin olanlar dışında hiçbir ziyaret kabul edemezler.

Bütün bu ifade kimlere göz hapsi verilecektir, içine alınış, hapsi tasnife tabii tutulmuştur.

Şimdi 2 diyorum, oda sapsi; A - oda hapsi cezası alan subaylarla, askerî memurlar ve astsubaylar. Onlar hakkında tatbik olunacak muamele;

a) Mümkün olduğu takdirde cezayı tek başına belirli bir hapis odasında geçirirler.

b) Emir veremezler,

c) Genel hizmet yapamazlar.

B) Oda hapsi cezası alan askerî öğrenciler oda hapsi cezasını belirli hapis odalarında topluca geçirirler. bunların hapis odalarının kapılarında bir nöbetçi bulundurulur.

C) Oda hapsi cezası alan erbaş ve erlerden bahsediyorum:

a) Bu hapis cezasını belirli hapis odalarında topluca geçirirler. Bunların hapis odalarının kapısında bir nöbetçi bulundurulur.

b) Erbaşlar genel hizmet yapamazlar. Erler ağır askerî hizmetlerde kullanılabilir.

3. Göz hapsi veya oda hapsi cezası alan sivil personel, bunların öğrenim ve sosyal durumları göz önüne alınarak verilen cezalar yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre yerine getirilir. Maddeye bu suretle vuzuh verilecektir kanaatindeyim. Ve şunu teklif ediyorum, sayın komisyon bu maddeyi geri alıp bu suretle yeniden tetkik buyursunlar; benim önergene iltifat buyurulmadığı takdirde. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Birand.

İZZET BİRAND (İzmir) — Sayın Başkan, sayın senatörler, askerî hizmete esasen güç hizmetlerden birisidir. En güç hizmetlerden birisidir.

Her zaman her türlü şartlarda, her türlü icapları karşılamak mükellefiyeti vardır. Binaenaleyh, buradaki ağır hizmet tabiri kanunda ceza ile beraber bir terim olarak kullanılmıştır. Bunun, mutad hizmetler, yani güçlüğü tabiatında mevcut ve meknuz olan hizmetler dışında ceza ile beraber verilen ayrı bir hüviyet izafe edilmek istenilen bir hizmet olduğu muhakkaktır. Binaenaleyh, bunun bu tabir ile kalması Ceza Kanunundaki terimle irtibat tesis etmesi disiplinin tesisi bakımından faydalı olacaktır, kanaatindeyim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tokgöz.

CAHİT TOKGÖZ (Samsun) — Sayın arkadaşlarım, bir kumandanın veya bir kurum âmirinin verilen disiplin cezasını kendi birliği içinde ve birliğinin gözü önünde çekmiş olması o kumandana veya kurum âmirine ikinci bir ceza verilmesi demektir. Kaldı ki, bu o kadar tesirli ve o kadar disiplin bakımından bozucu bir harekettir ki, tasavvur buyurun kumanda ettiği madunların gözü önünde bir kumandanın hapis odasına girmiş olması ve bunun görülmüş olması disiplini yapıcı değildir. Disiplini tahrib edici bir şeydir. Eğer şimdiye kadar teamül böyleyse bu yanlış bir teamüldür. Yanlış teamüldü ısrar etmek de yanlış bir harekettir. Çok istirahat ederim, bu çok kritik bir noktadır. Bunu tashihiniz iyi bir hareket olmuş olacaktır.

İkincisi; ağır meselesi ağır kelimesi bundan evvelki kanunda geçmiştir diye buraya da geçmesinde mâna yoktur. Ağır kelimesi lâfız ve mânası itibariyle çok elâstikidir. Hakikaten ağır olarak ve Anayasanın menettiği istikamette de kullanılabilir. Bunu men edici bir tedbir koysak hata mı edilmiş olur? Bunu da tasviple rinize arz ediyorum.

BAŞKAN — Başka söz istiyen.. Yok. Şimdi takrirleri okutuyorum.

C. Senatosu Başkanlığına

Disiplin Mahkemeleri Kanununun 38 nci maddesi A), II—, a) fıkrasının aşağıda gösterildiği şekilde değiştirilmesini gereği yapılmak üzere arz ederim.

Samsun
Cahit Tokgöz

« 38— A), II—, a) mümkün olduğu takdirde cezayı kumanda ettikleri birlik veya kurum dışında ve tek başına belirli bir hapis odasında geçirir.»

C. Senatosu Başkanlığına

Disiplin Mahkemeleri Kanununun 38 nci maddesi C), e) fıkrasının aşağıda gösterildiği şekilde değiştirilmesini, gereği yapılmak üzere arz ederim.

Samsun

Cahit Tokgöz

«38—, C), e) erbaşlar genel hizmet yapamazlar, erler güç askerî hizmetlerde kullanılabilirler.»

Yüksek Başkanlığa

38 nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi hususunun oya konulmasını arz ve teklif ederim.

Cezaların yerine getirilmesi

MADDE 38. — Disiplin mahkemelerince verilen ve kesinleşmiş bulunan oda ve göz hapsi cezaları aşağıdaki şekilde uygulanır.

1. Göz hapsi,

A) Göz hapsi cezası alan subaylarla askerî memur ve astsubaylar :

a) Resmî daire, kışla, eğitim alanları ile sair yerlerdeki hizmetlerine devam ederler;

b) Hizmetin sona ermesinden sonra hiçbir yere gidemezler. Kışlada veya resmî odalarda kalırlar;

c) Hizmete ilişkin olanlar dışında hiçbir ziyaret kabul edemezler.

2. Oda hapsi,

A) Oda hapsi cezası alan subaylarla askerî memurlar ve astsubaylar ;

a) Mümkün olduğu takdirde cezayı tek başına belirli bir hapis odasında geçirirler;

b) Emir veremezler;

c) Genel hizmet yapamazlar.

B) Oda hapsi cezası alan askerî öğrenciler; oda hapsi cezasının belirli hapis odalarında topluca geçirirler. Bunların hapis odalarının kapısında bir nöbetçi bulundurulur.

C) Oda hapsi cezası alan erbaş ve erler :

a) Oda hapsi cezasının belirli hapis odalarında topluca geçirirler. Bunların hapis odalarının kapısında bir nöbetçi bulundurulur.

b) Erbaşlar genel hizmet yapamazlar. Ağır askerî hizmetlerde kullanılabilirler.

3. Göz hapsi veya oda hapsi cezası alan sivil personel,

Bunların öğrenim ve sosyal durumları göz önüne alınarak verilen cezalar yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre yerine getirilir.

Yozgat

Sadık Artukmaç

BAŞKAN — Takrirler okundu. Hükümet ve Komisyon takrirelere katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Hayır.

FİKRET TURHAGİL (Aydın) — Efendim takrirelere evvel bir nokta var. 38 nci maddede «oda ve göz hapsi» deniyor. «ve» nin «veya» olması lâzım. Bunu komisyona hatırlatmak isterim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Matbaa hatası «veya» olması lâzım.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Tokgöz'ün takririni maddenin (A) bendinin üçüncü küçük (a) fıkrasında mümkün olduğu takdirde cezayı tek başına belirli bir hapis odasında geçirirler yerine, mümkün olduğu takdirde cezayı kumanda ettikleri birlik veya kurum dışında ve tek başına belirli bir hapis odasında geçirirler diye teklif edilmektedir. Buna iştirak etmiyorlar. Teklifi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sonra maddenin (C) fıkrasının küçük (c) bendindeki «ağır askerî» yerine «erler güç askerî hizmetlerde kullanılabilirler» diye teklif edilmektedir.

Komisyon katılmıyor. Oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sadık Artukmaç'ın takririne iştirak ediyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Hayır.

BAŞKAN — Komisyon iştirak etmiyor. Takririni oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Efendim, çok az fark vardı, onun için kâtip arkadaşlarıma da sordum. Kabul edilmemiştir.

Maddenin birinci satırında «oda ve göz hapsi . .», «Oda veya göz hapsi» olacak maddeyi bu suretle reyinize arz ediyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Açık oyunuza arz edilecektir.

Mali hükümlerin yerine getirilmesi

MADDE 39. — Disiplin mahkemelerinin istirdat ve tazminata dair verdiği hükümler maliye dairelerine bildirilerek bu dairelerce özel kanununa göre yerine getirilir.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok. Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.... Etmeyenler..... Kabul edilmiştir.

Yazılı emir

MADDE 40. — Disiplin mahkemeleri tarafından veriliş kesinleşmiş bulunan hükümlerde kanuna aykırılık bulunduğunu öğrenen Genelkurmay Başkanı, Askerî Yargıtaya başvurması için Askerî Yargıtay Başsavcısına yazılı emir verilmesi hususunda Millî Savunma Bakanından istemde bulunur.

Bu istem üzerine veya ayrıca Millî Savunma Bakanı disiplin mahkemelerine verilmiş kesinleşmiş bulunan hükümlerde kanuna aykırılık bulunduğunu öğrenirse, Askerî Yargıtaya başvurması için Askerî Yargıtay Başsavcısına yazılı emir verir.

Bu hususta yazılı emir ile ilgili Askerî mahkemeler kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununda ki hükümler uygulanır. Şu kadar ki, Askerî Yargıtay işin disiplin mahkemesinin görevini aştığı sonucuna varırsa hükmü bozarak dâva dosyasının yetkili ve görevli mercie gönderilmesine karar verir. Bu halde yeniden yapılacak inceleme ve kovuşturma sonucuna göre

gereken karar verilir. Disiplin mahkemesi tarafından verilen ve yerine getirilen cezalar yeniden verilecek cezadan indirilir.

VASFİ GERGER (Urfa) — Efendim burada ikinci fıkra birinci satırda bir hatâ var! «Disiplin mahkemelerince olacak.» Mahkemelelerinde denmiş.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum, kabul edenler..... Etmeyenler..... Kabul edilmiştir.

Vakit geçmiştir. Açık oy sonuçlarını arz ediyorum.

Disiplin Mahkemeleri Kuruluş, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları hakkındaki kanun tasarısının 17 nci maddesinin oylamasına 90 sayın üye katılmış, 90 kabul. Salt çoğunluk sağlanamamıştır.

21 nci maddenin oylamasına 93 sayın üye katılmış, 91 kabul 2 ret. Salt çoğunluk sağlanamamıştır.

29 ncu maddesinin oylamasına 94 sayın üye katılmış, 92 kabul 2 ret. Salt çoğunluk sağlanamıştır.

32 nci maddesinin oylamasına 71 sayın üye katılmış, 70 kabul 1 ret. Salt çoğunluk sağlanamamıştır.

38 nci maddesinin oylamasına 120 sayın üye katılmış, 119 kabul, 1 ret. Salt çoğunluk sağlanamıştır.

40 nci maddesinin oylamasına 128 sayın üye katılmış, 127 kabul, 1 ret. Salt çoğunluk sağlanamıştır.

Salt günü saat 15.00 te toplanılmak üzere Oturuma son veriyorum.

Kapanma saati : 18,05

C. Senatosu B : 27 10 . 1 . 1964 O : 1

Disiplin mahkemeleri kuruluğu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkındaki kanun tasarısının 17 nci maddesine verilen oyların sonucu

(Salt çoğunluk sağlanamamıştır.)

Öye sayısı : 185
Oy verenler : 90
Kabul edenler : 90
Reddedenler : 0
Çekinseler : 0
Oya katılmayanlar : 91
Açık üyelikler : 5

[Kabul edenler]

TABİ ÜYELER	Baki Güzey	Nevzat Özerdemli	SİNOP
Suphi Gürsoytrak	Şeref Kayalar	KARS	Suphi Batur
Kadri Kaplan	ÇANAKKALE	Turgut Göle	SIVAS
Suphi Karaman	Âli Aksoy	KIRKLARELİ	Ahmet Çekemoğlu
Osman Köksal	Halit Sarıkaya	Ahmet Naci Arı	Rifat Öçten
Sami Küçük	ÇANKIRI	KOCAELİ	Ziya Önder
Sezai O'Kan	Hazım Dağlı	Lütfi Tokoğlu	Hulûsi Söylemezoğlu
Fahri Özdilek	ÇORUM	KONYA	TEKİRDAĞ
Mehmet Şükran Özka- ya	Alâeddin Çetin	Mustafa Dinekli	Selâmi Üren
Haydar Tunçkanat	DIYARBAKIR	Ahmet Onar	TRABZON
ADANA	Azmi Erdoğan	KÜTAHYA	Yusuf Demirdağ
Mehmet Nuri Âdemoğlu	ERZURUM	A. Bahattin Özbek	Reşat Zaloğlu
Galip Avsar	Nurettin Aynuksa	MALATYA	URFA
AFYON KARAHİSAR	GAZİANTEP	Mehmet Zeki Tulunay	Vasfi Gerger
Mustafa Yılmaz Ince- oğlu	Zeki İslâm	MANİSA	UŞAK
Celâl Tevfik Karasapan	Nizamettin Özgül	Emin Açar	Kâmil Coşkunoğlu
ANKARA	GİRESUN	Orhan Süersan	YOZGAT
Niyazi Ağırnaslı	Mehmet İzmen	Refik Ulusoy	Sadık Artukmaç
Osman Alişiroğlu	Sabahattin Orhon	MARAS	Neşet Çetintaş
Hıfzı Oğuz Bekata	HATAY	Cenap Aksu	ZONGULDAK
Sabit Kocabeyoğlu	Vehbi Aksoy	MARDİN	Tarık Remzi Baltan
AYDIN	İSPARTA	Kemal Oral	Akif Eyidoğan
İskender Cenap Ege	Suat Seren	Abdülkerim Saraçoğlu	CUMHURBAŞKANIN- CA SEÇİLEN ÜYELER
Osman Saim Sarıgöllü	İSTANBUL	MUĞLA	Âmil Artus
Fikret Turhangil	Fethi Başak	Haldun Menteseoğlu	Esat Çağa
BİNGÖL	Celil Cevherioğlu	MUŞ	Ömer Ergün
Sabri Topçuoğlu	Ethem Menemencioğlu	İhsan Akpolat	Hasan Kangal
BOLU	Rifat Öztürkçine	NEVŞEHİR	Sadi Koças
Sırrı Uzunhasanoğlu	Özel Şahingiray	İ. Ş. Atasagun	Kâzım Orbay
BURSA	Sabahattin Tanman	RİZE	Ragıp Üner
İhsan Sabri Çağlayan- gil	Berç Turan	Necip Danışoğlu	Necatî Özdeniz
	İZMİR	SAMSUN	Nevzat Sengel
	Cahit Okurer	Cahit Tokgöz	Adil Ünlü
	Hilmi Onat		

[Oya katılmayanlar]

TABİİ ÜYELER

Ekrem Acuner
Refet Aksoyoğlu
Mucip Ataklı
Emanullah Çelebi
Vehbi Ersü
Kâmil Karavelioğlu
(İ. Ü.)
Mehmet Özgüneş
Selâhattin Özgür
Sıtkı Ulay
Ahmet Yıldız
Muzaffer Yurdakuler

ADANA

Mehmet Ünalđı
Sakıp Önal

ADİYAMAN

Halil Ağar
AFYON KARAHİSAR
Rasim Hancıoğlu

AĞRI

Veysi Yardımcı
AMASYA

Macit Zeren
ANKARA

Rifat Etker (İ.)
İbrahim Saffet Omay
(B.)

Mansur Ulusoy
ANTALYA

Mehmet İkuğan
Mustafa Özer

ARTVIN

Fehmi Alpaslan (İ. Ü.)

BALIKESİR

Enver Aka (Başkan)
Hamdi Oğuzbeyoğlu

Kadri Öztaş
Hasan Ali Türker

BİLECİK

Talât Oran

BİTLİS

Cevdet Geboloğlu
BOLU

Rahmi Arıkan
BURDUR

Hüseyin Otan
BURSA

Cahit Ortaç
ÇORUM

Zeki Arsan
DENİZLİ

Cahit Akyar
Mehmet Emin Durul

DIYARBAKIR

İhsan Hamit Tigrel
(Bşk. V.)

EDİRNE

Tahsin Banguoğlu
ELÂZİĞ

Celâl Ertuğ
Rasim Giray

ERZİNCAN

Fehmi Baysoy

ERZURUM

Nihat Pasinli
Rahmi Sanalan

ESKİŞEHİR

Gavsi Uçagök

GÜMÜŞANE

Halit Zarbun

HATAY

Sabahattin Adalı

İÇEL

Cavit Tefvik Okyayuz
Talip Özdolay

İSTANBUL

Şevket Akyürek
Nurullah Esat Sümer

İZMİR

İzzet Birand
Ömer Lûtfi Bozcalı
Enis Kansu

KARS

Sırrı Atalay (Bşk. V.)
Mehmet Hazer

KASTAMONU

Mehmet Çamlıca
Ahmet Nusret Tuna

KAYSERİ

Hüsnü Dikeçligil
Hüseyin Kalpaklıoğlu
Suad Hayri Ürgüplü

KIRŞEHİR

Ali Rıza Ulusman
KOCAELİ

Rifat Özdeş

KONYA

Sedat Çumralı (B.)
Muhittin Kılıç

Muammer Obuz
KÜTAHYA

Osmân Cevdet Erkut
MALATYA

Nüvit Yetkin

MANİSA

Ferit Alpiskender (B.)

MARAŞ

Nedim Evliya

MUĞLA

Muallâ Akarca

NIĞDE

Kudret Bayhan
İzzet Gener

ORDU

Eşref Ayhan
Şevket Köksal
Zeki Kumrulu

SAKARYA

Turhan Kapanlı
Kâzım Yurdakul

SAMSUN

Cemalettin Bulak
Fethi Tevetoğlu

SIIRT

Lâtif Aykut

TEKİRDAĞ

Cemal Tarlan (İ.)

TOKAT

Zihni Betil
Osman Hacıbaloğlu

TRABZON

Şevket Buladoğlu
TUNCELİ

Mehmet Ali Demir

URFA

Esat Mahmut Karakur

VAN

Faruk Işık

ZONGULDAK

Tevfik İnci

**C. BAŞKANINCA SE
ÇİLEN ÜYELER**

Cevat Açıkalın
Hidayet Aydın
Enver Kök
Şahir Kurutluoğlu

[Açık üyelikler]

Eskişehir	1	C. Başkanınca S. Ü. 1
Hakkâri	1	
İstanbul	1	
Samsun	1	
		Yekûn

Diciplin mahkemeleri kuruluşu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkındaki kanun tasarısının 21 nci maddesine verilen oyların sonucu

(Salt çoğunluk sağlamıştır.)

Üye sayısı : 185
Oy verenler : 93
Kabul edenler : 91
Reddedenler : 2
Çekinsemler : 0
Oya katılmıyanlar : 87
Açık üyelikler : 5

[Kabul edenler]

TABİİ ÜYELER	BURSA	Nevzat Özerdemli	SİNOP
Ekrem Acuner	İhsan Sabri Çağlayan- gil	KARS	Suphi Batur
Mucip Ataklı	Baki Güzey	Turgut Göle	SİVAS
Suphi Gürsoytrak	ÇANAKKALE	KASTAMONU	Ahmet Çekemoğlu
Suphi Karaman	Âli Aksoy	Ahmet Nusret Tuna	Rifat Ökten
Osman Köksal	Halit Sarıkaya	KIRKLARELİ	Ziya Önder
Sami Küçük	ÇANKIRI	Ahmet Na'î Arı	Hulûsi Söylencezoğlu
Sezai O'Kan	Halim Dağlı	KIRŞEHİR	TEKİRDAĞ
Fahri Özdilek	ÇORUM	Ali Rıza Ulusman	Selâmi Üren
Mehmet Şükran Özkaya	Alâeddin Çetin	KONYA	TRABZON
Haydar Tunçkanat	DIYARBAKIR	Mustafa Dinekli	Yusuf Demirdağ
ADANA	Azmi Erdoğan	Ahmet Onar	Reşat Zaloğlu
Mehmet Nuri Ademoğ- lu	ERZURUM	KÜTAHYA	URFA
Galip Avşar	Nurettin Aynuksa	A. Bahattin Özbek	Vasfi Gerger
AFYON KARAHİSAR	Rahmi Sanalan	MALATYA	UŞAK
Mustafa Yılmaz İnce- oğlu	GAZİANTEP	Mehmet Zeki Tulumay	Kâmil Coşkunoğlu
Celâl Tefvik Karasapan	Zeki İslâm	MANİSA	YOZGAT
ANKARA	Nizamettin Özgül	Emin Açar	Sadık Artukmaç
Niyazi Ağırnaslı	GİRESUN	Orhan Süersan	Neşet Çetintaş
Osman Alişiroğlu	Sabahattin Orhon	Refik Ulusoy	ZONGULDAK
Hıfzı Oğuz Bekata	HATAY	MARAŞ	Tanık Remzi Baltan
Sabit Kocabeyoğlu	Vehbi Aksoy	Cenap Aksu	Akif Eyidoğan
Mansur Ulusoy	İSPARTA	MARDİN	CUMHURBAŞKANIN- CA SEÇİLEN ÜYELERİ
ANTALYA	Suat Seren	Kemal Oral	Âmil Artus
Mehmet İlkuğan	İSTANBUL	Abdülkerim Saracoğlu	Esat Çağa
Mustafa Özer	Fethi Başak	MUĞLA	Ömer Ergün
AYDIN	Celil Cevherioğlu	Haldun Menteseoğlu	Hasan Kangal
İskender Cenap Ege	Rifat Öztürkçine	NEVŞEHİR	Sadi Koşay
Osman Saim Sarıgöllü	Özel Şahingiray	I. Sevki Atasagun	Kâzım Orbay
Pikret Tarhangil	Sabahattin Tanman	NİĞDE	Ragıp Üner
BİNGÖL	İZMİR	Izzet Gener	Necati Özdeniz
Sabri Topgnoğlu	Ömer Lâtfi Bozcalı	RİZE	Nevzat Sengel
	Cahit Okurer	Necip Damıçoğlu	Âdil Ünlü
	İlmi Onat	SAMSUN	
		Cahit Tokgöz	

[Reddedenler]

TABİİ ÜYELER Kadri Kaplan
Mehmet Özgüneş*[Oya katılmıyanlar]***TABİİ ÜYELER**Refet Aksoyoğlu
Emenullah Çelebi
Vehbi Ersü
Kâmil Karavelioğlu
(İ. Ü.)
Selâhattin Özgür
Sıtkı Ulay
Ahmet Yıldız
Muzaffer Yurdakuler**ADANA**Mehmet Ünalı
Sakıp Önal**ADİYAMAN**

Halil Açar

AFYON KARAHİSAR

Rasim Hancıoğlu

AĞRI

Veysi Yardımcı

AMASYA

Maeit Zeren

ANKARARifat Efker (İ.)
İbrahim Saffet Omay
(B.)**ARTVİN**

Fehmi Alpaslan (İ. Ü.)

BALIKESİREnver Aka (Başkan)
Hamdi Oğuzbeyoğlu
Kadri Özlaş
Hasan Ali Türker**BİLECİK**

Talât Oran

BİTLİS

Cevdet Geboloğlu

BOLURahmi Arıkan
Sırrı Uzunhasanoğlu**BURDUR**

Hüseyin Otan

BURSAŞeref Kayalar
Cahit Ortaç**ÇORUM**

Zeki Arsan

DENİZLİ

Cahit Akyar

Mehmet Emin Dural

DIYARBAKIRİhsan Hamit Tigril
(Bşk. V.)**EDİRNE**

Tahsin Banguoğlu

ELÂZİĞ

Celâl Ertuğ

Rasim Giray

ERZİNCAN

Fehmi Baysoy

ERZURUM

Nihat Pasınlı

ESKİŞEHİR

Gavsi Üçagök

GİRESUN

Mehmet İzmen

GÜMÜŞANE

Halit Zarbun

HATAY

Sabahattin Adalı

İÇEL

Cavit Tefik Okyayuz

Talip Özdoğay

İSTANBULŞevket Akyürek
Ethem Menemencioğlu
Nurullah Esat Sümer
Berç Turan**İZMİR**İzzet Birand
Enis Kansu**KARS**Sırrı Atalay (Bşk. V.)
Mehmet Hazer**KASTAMONU**

Mehmet Çamlıca

KAYSERİHüsnü Dikeçligil
Hüseyin Kalpaklıoğlu
Suad Hayri Ürgüplü**KOCAELİ**Rifat Özdeş
Lâtifi Tokoğlu (İ. Ü.)**KONYA**

Sedat Çınralı (B.)

Muhittin Kılıç

Muammer Obuz

KÜTAHYA

Osman Cevdet Erkut

MALATYA

Nüvit Yetkin

MANİSA

Ferit Alpiskender (B.)

MARAŞ

Nedim Evliya

MUĞLA

Muallâ Akarea

MUŞ

İhsan Akpolat

NİĞDE

Kudret Bayhan

ORDUEşref Ayhan
Şevket Köksal
Zeki Kumrulu**SAKARYA**Turhan Kapanlı
Kâzım Yurdakul**SAMSUN**Cemalettin Bulak
Fethi Tevetoğlu**SIIRT**

Lâtif Aykut

TEKİRDAĞ

Cemal Tarlan (İ.)

TOKAT

Zihni Betil (İ.)

Osman Hacıbaloğlu

TRABZON

Şevket Buladoğlu

TUNCELİ

Mehmet Ali Demir

URFA

Esat Mahmut Karakurt

VAN

Faruk Işık

ZONGULDAK

Tevfik İnci

**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**

Cevat Açıkalm

Hidayet Aydınmer

Enver Kök

Şahir Kurutluoğlu

[Açık üyelikler]

Eskişehir	1	Samsun	1
Hakkâri	1	C. Başkanınca S. Ü.	1
İstanbul	1		
		Yekûm	5

C. Senatosu B : 27 10 . 1 . 1964 O : 1

Disiplin mahkemeleri kuruluğu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkındaki kanun tasarısının 29 ncu maddesini kabul edenler

(Salt çoğunluk sağlanmıştır.)

Üye sayısı : 185
Oy verenler : 94
Kabul edenler : 92
Reddedenler : 2
Çekinseler : 0
Oya katılmayanlar : 86
Açık üyelikler : 5

[Kabul edenler]

TABİİ ÜYELER

Ekrem Acuner
Refet Aksoyoğlu
Mucip Ataklı
Suphi Gürsoytrak
Suphi Karaman
Osman Köksal
Sami Küçük
Sezai O'Kan
Fahri Özdilek
Mehmet Şükran Özkaya
Haydar Tunçkanat
ADANA
Mehmet Nuri Âdemoğlu
Galip Avşar
AFYON KARAHİSAR
Mustafa Yılmaz İnceoğlu
Celâl Tevfik Karasapan
ANKARA
Niyazi Ağırnaslı
Osman Alişiroğlu
Hıfzı Oğuz Bekata
Mansur Ulusoy
ANTALYA
Mehmet İkuçan
Mustafa Özer
AYDIN
İskender Cenap Ege
Osman Saim Sarıgöllü
Fikret Turhangil
BALIKESİR
Hasan Ali Türker

BİNGÖL

Sabri Topçuoğlu
BOLU
Sırrı Uzunhasanoğlu
BURDUR
Hüseyin Otan
BURSA
Baki Güzey
ÇANAKKALE
Âli Aksoy
Halit Sarıkaya
ÇORUM
Alâeddin Çetin
ELÂZİĞ
Rasim Giray
ERZURUM
Nurettin Aynıtksa
Nihat Pasinli
Rahmi Sanalan
GAZİANTEP
Zeki İslâm
Nizamettin Özgül
HATAY
Vehbi Aksoy
İÇEL
Talip Özdolay
İSPARTA
Suat Seren
İSTANBUL
Fethi Başak
Celil Cevherioğlu
Ethem Menemencioğlu
Rifat Öztürkçine
Özel Şahingiray
Sabahattin Tanman

İZMİR

Ömer Lûtfi Bozcalı
Cahit Okurer
Hilmi Onat
Nevzat Özerdemli
KASTAMONU
Ahmet Nusret Tuna
KIRKLARELİ
Ahmet Naci Arı
KONYA
Mustafa Dinekli
Muammer Obuz
Ahmet Onar
KÜTAHYA
A. Bahattin Özbek
MALATYA
Mehmet Zeki Tulunay
MANİSA
Emin Açar
Orhan Süersan
Refik Ulusoy
MARŞ
Cenap Aksu
MARDİN
Kemal Oral
Abdülkerim Saraçoğlu
MUĞLA
Haldun Menteseoğlu
NEVŞEHİR
İ. Şevki Atasaoğun
NİĞDE
İzzet Gener
SAMSUN
Cahit Tokgöz

SINOP

Suphi Batur
SİVAS
Rifat Öçten
Ziya Önder
Hulûsi Söylemezoğlu
TEKİRDAĞ
Selâmi Üren
TOKAT
Zihni Betil
TRABZON
Yusuf Demirdağ
Reşat Zaloğlu
URFA
Vasfi Gerger
UŞAK
Kâmil Coşkunoğlu
YOZGAT
Sadık Artukmaç
Neşet Çetintas
ZONGULDAK
Tarık Remzi Baltan
Akif Eyidoğan
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Âmil Artus
Esat Çağa
Ömer Ergün
Hasan Kangel
Sadi Koçaş
Kâzım Orbay
Ragıp Üner
Necati Özdeniz
Nevzat Sengel
Âdil Ünlü

[Reddedenler]

TABİİ ÜYELER

Kadri Kaplan
Mehmet Özgüneş

[Oya katılmıyanlar]

TABİİ ÜYELER

Emenullah Çelebi
Vehbi Ersü
Kâmil Karavelioğlu
(İ. Ü.)
Selâhattin Özgür
Sıtkı Ulay
Ahmet Yıldız
Muzaffer Yudakuler

ADANA

Mehmet Ünal
Sakıp Önal

ADİYAMAN

Halil Ağar
AFYON KARAHISAR
Rasim Hancıoğlu

AĞRI

Veysi Yardımcı
AMASYA

Macit Zeren
ANKARA

Rifat Etker (İ.)
Sabit Kocabeyoğlu
İbrahim Saffet Omay
(B.)

ARTVİN

Fehmi Alpaslan (İ. Ü.)
BALIKESİR

Enver Aka (Başkan)
Hamdi Oğuzbeyoğlu
Kadri Öztaş

BİLECİK

Talât Oran
BİTLİS
Cevdet Geboloğlu

BOLU

Rahmi Arıkan

BURSA

Ihsan Sabri Çağlayan-
gil
Şeref Kayalar
Cahit Ortaç
ÇANKIRI
Hâzım Dağlı (Bşk. V.)
ÇORUM

Zeki Arsan
DENİZLİ

Cahit Akyar
Mehmet Emin Durul
DİYARBAKIR

Azmi Erdoğan
İhsan Hamit Tigrel
(Bşk. V.)
EDİRNE

Tahsin Banguoğlu
ELAZIĞ

Calâl Ertuğ
ERZİNCAN

Fehmi Baysoy
ESKİŞEHİR

Gavsı Uçagök
GİRESUN

Mehmet İzmen
Sabahattin Orhon
(B.)

GÜMÜŞANE

Halit ZARBUN
HATAY
Sabahattin Adalı

İÇEL
Cavit Tevfik Okyayuz
İSTANBUL

Şevket Akyürek
Nurullah Esat Sümer

Berq Turan
İZMİR

İzzet Birand
Enis Kansu

KARS

Sırrı Atalay (Bşk. V.)
Turgut Göle
Mehmet Hazer

KASTAMONU

Mehmet Çamlıca
KAYSERİ
Hüsnü Dikeçligil
Hüseyin Kalpaklıoğlu
Suad Hayri Ürgüplü

KIRŞEHİR

Ali Rıza Ulusman
KOCAELİ

Rifat Özdeğ
Lütfi Tokoğlu (İ. Ü.)

KONYA

Sedat Çumralı (B.)
Muhittin Kılıç

KÜTAHYA

Osman Cevdet Erkut
MALATYA

Nüvit Yetkin

MANİSA

Ferit Alpiskender (B.)
MARAŞ

Nedim Evliya
MUĞLA

Muallâ Akarca
MUŞ

İhsan Akpolat
NİĞDE

Kudret Bayhan

ORDU

Eşref Ayhan
Şevket Köksal
Zeki Kumrulu
RİZE

Necip Danişoğlu
SAKARYA

Turhan Kapanlı
Kâzım Yurdakul
SAMSUN

Cemalettin Bulak
Fethi Tevetoğlu
SIIRT

Lâtif Aykut
SIVAS

Ahmet Çekemoğlu
TEKİRDAĞ

Cemal Tarlan (İ.)
TOKAT

Osman Hacıbaloğlu
TRABZON

Şevket Buladoğlu
TUNCELİ

Mehmet Ali Demir
URFA

Esat Mahmut Karakurt
VAN

Faruk Işık
ZONGULDAK

Tevfik İnci

**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**

Cevat Açıkalın
Hidayet Aydın
Enver Kök
Şahir Kurutluoğlu

[Açık üyelikler]

Eskişehir	1	C. Başkanınca S. Ü. 1
Hakkâri	1	
İstanbul	1	
Samsun	1	

Disiplin mahkemeleri kuruluğu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkındaki kanunun 32 nci maddesine verilen oyların sonucu

(Salt çoğunluk sağlanamamıştır.)

Üye sayısı : 185
Oy verenler : 71
Kabul edenler : 70
Reddedenler : 1
Çekinseler : 0
Oya katılmayanlar : 109
Açık üyelikler : 5

[Kabul edenler]

TABİİ ÜYELER

Suphi Gürsoytrak
Suphi Karaman
Osman Köksal
Sami Küçük
Haydar Tunçkanat
ADANA
Galip Ayşar
AFYON KARAHİSAR
Mustafa Yılmaz İnceoğlu
ANKARA
Osman Alişiroğlu
Hıfzı Oğuz Bekata
Sabit Kocabeyoğlu
ANTALYA
Mehmet İlkuçan
Mustafa Özer
BALIKESİR
Hamdi Oğuzbeyoğlu
Hasan Ali Türker
BİNGÖL
Sabri Topcuoğlu
BOLU
Sarı Uzunhasanoğlu
BURSA
Baki Güzey
Şeref Kayalar

ÇANAKKALE

Ali Aksoy
Halit Sarıkaya
ÇANKIRI
Hazım Dağlı
ÇORUM
Müeddin Çetin
ERZURUM
Nurettin Aynuksa
Nihat Pasinli
Rahmi Sanalan
ESKİŞEHİR
Gavsî Uçagök
GAZİANTEP
Zeki İslâm
Nizamettin Özgül
GİRESUN
Mehmet İzmen
HATAY
Velî Aksoy
İÇEL
Talip Özdolay
ISPARTA
Suat Seren
İSTANBUL
Şevket Akyürek
Ethem Menemencioğlu
Rifat Öztürkçine

Özel Şahingiray
Sabahattin Tanman
Berg Turan
İZMİR
İzzet Birand
Ömer Lütfi Bozçalı
Cahit Okurer
Nezhat Özerdemli
KASTAMONU
Ahmet Nusret Tuna
KIRKLARELİ
Ahmet Naci Arı
KONYA
Mustafa Dinekli
Ahmet Onar
KÜTAHYA
A. Bahattin Özbek
MALATYA
Mehmet Zeki Tulunoay
MANİSA
Orhan Süersan
Refik Uluşay
MARAŞ
Cenap Aksu
MARDİN
Kemal Oral
Abdülkerim Sarıçoğlu

MUĞLA

Haldun Menteşeoğlu
NEVŞEHİR
İ. Ş. Atasığın
SİNOP
Suphi Batur
SİVAS
Ziya Önder
Hulûsi Söylemezoğlu
TRABZON
Yusuf Demirdağ
Reşat Zaloğlu
URFA
Vasfi Gerger
UŞAK
Kâmil Coşkunoğlu
YOZGAT
Sadık Artukınac
Neşet Çetintaş
ZONGULDAK
Akif Eyidoğan
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Âmil Artus
Ömer Ergün
Ragıp Üner
Necati Özdeniz
Âdil Ünlü

[Reddeden]

TABİİ ÜYE

Kadri Kaplan

[Oya katılmayanlar]

TABİİ ÜYELER

Ekrem Acuner
Refet Aksoyoğlu
Mucip Ataklı
Emanullah Çelebi
Vehbi Ersü
Kâmil Karavelioğlu
(İ. Ü.)
Sezai O'Kan
Fahri Özdilek
Mehmet Özgünes
Selâhattin Özgür
Mehmet Şükran Özkaya
Sıtkı Ulay
Ahmet Yıldız
Muzaffer Yurdakuler

ADANA

Mehmet Nuri Âdemoğlu
Mehmet Ünalı
Sakıp Önal

ADIYAMAN

Halil Ağar

AFYON KARAHİSAR

Rasim Hancıoğlu
Celâl Tevfik Karasapan

AĞRI

Veysi Yardımcı

AMASYA

Macit Zeren

ANKARA

Niyazi Ağırnaslı
Rifat Etker (İ.)
İbrahim Saffet Omay
(B.)

Mansur Ulusoy

ARTVİN

Fehmi Alpaslan (İ. Ü.)

AYDIN

İskender Cenap Ege
Osman Saim Sarıgöllü
Fikret Turhangil

BALIKESİR

Enver Aka (Başkan)

Kadri Öztaş

BİLECİK

Talât Oran

BİTLİS

Cevdet Geboloğlu

BOLU

Rahmi Arıkan

BURDUR

Hüseyin Otan

BURSA

İhsan Sabri Çağlayan-
gil

Cahit Ortaç

ÇORUM

Zeki Arsan

DENİZLİ

Cahit Akyar

Mehmet Emin Durul

DIYARBAKIR

Azmi Erdoğan

İhsan Hamit Tigrel

(Bşk. V.)

EDİRNE

Tahsin Banguoğlu

ELÂZİĞ

Celâl Ertuğ

Rasim Giray

ERZİNCAN

Fehmi Baysoy

GİRESUN

Sabahattin Orhon

GÜMÜŞANE

Halit ZARBUN

HATAY

Sabahattin Adalı

İÇEL

Cavit Tevfik Okyayuz

İSTANBUL

Fethi Başak

Celil Cevherioğlu

Nurullah Esat Sümer

İZMİR

Enis Kansu

Hilmi Onat

KARS

Sırrı Atalay (Bşk. V.)

Turgut Göle

Mehmet Hazer

KASTAMONU

Mehmet Çamlıca

KAYSERİ

Hüsnü Dikeçligil

Hüseyin Kalpaklıoğlu

Suad Hayri Ürgüplü

KIRŞEHİR

Ali Rıza Ulusman

KOCAELİ

Rifat Özdeş

Lütfi Tokoğlu (İ. Ü.)

KONYA

Sedat Çumralı (B.)

Muhittin Kılıç

Muammer Obuz

KÜTAHYA

Osman Cevdet Erkut

MALATYA

Nüvit Yetkin

MANİSA

Emin Açar

Ferit Alpiskender (B.)

MARAS

Nedim Evliya

MUĞLA

Muallâ Akarca

MUŞ

İhsan Akpolat

NİĞDE

Kudret Bayhan

İzzet Gener

ORDU

Eşref Ayhan

Şevket Köksal

Zeki Kumrulu

RİZE

Necip Danişoğlu

SAKARYA

Turhan Kapanlı

Kâzım Yurdakul

SAMSUN

Cemalettin Bulak

Fethi Tevetoğlu

Cahit Tokgöz

SIIRT

Lâtif Aykut

SİVAS

Ahmet Çekemioğlu

Rifat Öçten

TEKİRDAĞ

Cemal Tarlan (İ.)

Selâmi Üren

TOKAT

Zihni Betil

Osman Hacıbalıoğlu

TRABZON

Şevket Buladoğlu

TUNCELİ

Mehmet Ali Demir

URFA

Esat Mahmut Karakurt

VAN

Faruk Işık

ZONGULDAK

Tarık Remzi Baltan

Tevfik İnci

**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**

Cevat Açıkalın

Hidayet Aydın

Esat Çağa

Hasan Kangal

Sadi Koças

Enver Kök

Sahir Kurutluoğlu

Kâzım Orbay

Nevzat Sengel

[Açık üyelikler]

Balıkesir	1	C. Başkanınca S. Ü.	1
Hakkâri	1		
İstanbul	1		
Samsun	1	Yekûn	5

Disiplin mahkemeleri kuruluğu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkındaki kanun tasarısının 38 nci maddesine verilen oyların sonucu.

(Salt çoğunluk sağlanmıştır.)

Üye sayısı : 185

Oy verenler : 120

Kabul edenler : 119

Reddedenler : 1

Çekinseler : 0

Oya katılmıyanlar : 60

Açık üyelikler : 5

[Kabul edenler]

TABİİ ÜYELER

Ekrem Acuner
Mucip Ataklı
Vehbi Ersü
Suphi Gürsoytrak
Suphi Karaman
Kâmil Karavelioğlu
Osman Köksal
Sami Küçük
Sezai O'Kan
Fahri Özdilek
Mehmet Şükran Özkaya
Haydar Tunçkanat
Ahmet Yıldız
ADANA
Mehmet Nuri Âdemoğlu
Galip Avşar
ADİYAMAN
Halil Açar
AFYON KARAHİSAR
Rasim Hancıoğlu
Mustafa Yılmaz İnceoğlu
Celâl Tevfik Karasapan
AĞRI
Veysi Yardımcı
ANKARA
Niyazi Ağırnaslı
Osman Alişiroğlu
Hıfzı Oğuz Bekata
Sabit Kocabeyoğlu
Mansur Ulusoy
ANTALYA
Mehmet İlkuçan
Mustafa Özer

ARTVIN

Fehmi Alpaslan
AYDIN
İskender Cenap Ege
Fikret Turhangil
BALIKESİR
Hamdi Oğuzbeyoğlu
Kadri Öztağ
Hasan Ali Türker
BİLECİK
Talât Oran
BİNGÖL
Sabri Topçuoğlu
BİTLİS
Cevdet Geboloğlu
BOLU
Rahmi Arıkan
BURSA
Baki Güzey
ÇANAKKALE
Âli Aksoy
Halit Sarıkaya
ÇORUM
Alâeddin Çetin
DENİZLİ
Mehmet Emin Durul
DIYARBAKIR
Azmi Erdoğan
İhsan Hamit Tigrel
ERZURUM
Nurettin Aynuksa
Nihat Pasinli
Rahmi Sanalan
ESKİŞEHİR
Gavsi Uçagök

GAZİANTEP

Zeki İslâm
Nizamettin Özgül
GİRESUN
Mehmet İzmen
Sabahattin Orhon
GUMUŞANE
Halit Zarbun
HATAY
Vehbi Aksoy
ISPARTA
Suat Seren
İSTANBUL
Şevket Akyürek
Fethi Başak
Celil Cevherioğlu
Ethem Menemencioğlu
Nurullah Esat Sümer
Özel Şahingiray
Sabahattin Tanman
Berg Turan
İZMİR
İzzet Birand
Ömer Lütfi Bozeali
Nevzat Özerdemli
KARS
Turgut Göle
Mehmet Hazer
KASTAMONU
Mehmet Çamlıca
Ahmet Nusret Tuna
KAYSERİ
Hüseyin Kalpaklıoğlu
Suad Hayri Ürgüplü
KIRKLARELİ
Ahmet Naci Arı

KOCAELİ

Rifat Özdeş
KONYA
Mustafa Dinekli
Ahmet Onar
KÜTAHYA
A. Bahattin Özbek
MALATYA
Mehmet Zeki Tulunay
Nüvit Yetkin
MANİSA
Refik Ulusoy
MARAŞ
Cenap Aksu
MARDİN
Kemal Oral
Abdülkerim Saraoğlu
MUĞLA
Muallâ Akarca
Haldun Menteseoğlu
NİĞDE
İzzet Gener
RİZE
Necip Danıoğlu
SAKARYA
Turhan Kapanlı
Kâzım Yurdakul
SAMSUN
Cemalettin Bulak
Fethi Tevetoğlu
Cahit Tokgöz
SİRT
Lâtif Aykut
SİNOP
Suphi Batur

SIVAS
Ahmet Çekemoğlu
Rifat Öçten
Ziya Önder
TOKAT
Zihni Betil
TRABZON
Yusuf Demirdağ
Reşat Zaloğlu

TUNCELİ
Mehmet Ali Demir
URFA
Vasfi Gerger
Esat Mahmut Karakurt
UŞAK
Kâmil Coşkunoğlu
YOZGAT
Sadık Artukmaç

ZONGULDAK
Akif Eyidoğan
Tevfik İnci
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Âmil Artus
Hidayet Aydınır
Esat Çağa

Ömer Ergün
Hasan Kangal
Sadı Koçaş
Enver Kök
Sahir Kurutluoğlu
Ragıp Üner
Necati Özdeniz
Nevzat Sengel
Âdil Ünlü

[Reddeden]

TABİİ ÜYE

Kadri Kaplan

[Oya katılmıyanlar]

TABİİ ÜYELER
Refet Aksoyoğlu
Emanullah Çelebi
Mehmet Özgünes
Selâhattin Özgür
Sitki Ulay
Muzaffer Yurdakuler
ADANA
Mehmet Ünalı
Sakıp Önal
AMASYA
Macit Zeren
ANKARA
Rifat Etker (İ.)
İbrahim Saffet Omay
(B.)
AYDIN
Osman Saim Sarıgöllü
BALIKESİR
Enver Aka (Başkan)
BOLU
Sırrı Uzunhasanoğlu
BURDUR
Hüseyin Otan
BURSA
İhsan Sabri Çağlayan-
gil

Şeref Kayalar
Cahit Ortaç
ÇANKIRI
Hazım Dağlı (Bşk. V.)
ÇORUM
Zeki Arsan
DENİZLİ
Cahit Akyar
EDİRNE
Tahsin Banguoğlu
ELÂZİĞ
Celâl Ertuğ
Rasim Giray
ERZİNCAN
Fehmi Baysoy
HATAY
Sabahattin Adalı
İÇEL
Cavit Tevfik Okyayuz
Talip Özdolay
İSTANBUL
Rifat Öztürkçine
İZMİR
Enis Kansu
Cahit Okurer
Hilmi Onat

KARS
Sırrı Atalay (Bşk. V.)
KAYSERİ
Hüsnü Dikeçligil
KIRŞEHİR
Ali Rıza Ulusman
KOCAELİ
Lûtfi Tokoğlu (İ. Ü.)
KONYA
Sedat Çumralı (B.)
Muhittin Kılıç
Muammer Obuz
KÜTAHYA
Osman Cevdet Erkut
MANİSA
Emin Açar
Ferit Alpiskender (B.)
Orhan Süersan
MARAŞ
Nedim Evliya
MUŞ
İhsan Akpolat
NEVŞEHİR
İ. Şevki Atasagun
NİĞDE
Kudret Bayhan

ORDU
Eşref Ayhan
Şevket Köksal
Zeki Kumrulu
SIVAS
Hulûsi Söylemezoglu
TEKİRDAĞ
Cemal Tarlan (İ.)
Selâmi Üren
TOKAT
Osman Haçıbaloglu
TRABZON
Şevket Buladoğlu
VAN
Faruk Işıık
YOZGAT
Neşet Çetintaş
ZONGULDAK
Tarık Remzi Baltan
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Cevat Açıkalm
Kâzım Orbay

[Açık üyelikler]

Eskişehir	1	Samsun	1
Hakkâri	1	C. Başkanınca S. Ü.	1
İstanbul	1	Yekûn	5

Disiplin mahkemeleri kuruluşu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkındaki karar tasarisına verilen oyların sonucu

(Salt çoğunluk sağlanmıştır.)

Üye sayısı : 185
Oy verenler : 178
Kabul edenler : 127
Reddedenler : 1
Çekinseler : 0
Oya katılmıyanlar : 52
Açık üyelikler : 5

[Kabul edenler]

TABİİ ÜYELER

Refet Aksoyoğlu
Mucip Ataklı
Venbi Ersü
Suphi Gürsoytrak
Suphi Karaman
Kâmil Karavelioğlu
Osman Köksal
Sami Küçük
Sezai O'Kan
Fahri Özdilek
Mehmet Şükran Özkaya
Haydar Tunçkanat
Ahmet Yıldız

ADANA

Mehmet Nuri Ademoğlu
Galip Avşar

ADİYAMAN

Halil Açar

AFYON KARAHİSAR

Rasim Hancıoğlu
Mustafa Yılmaz İnceoğlu
Celâl Tefvik Karasapan

AGRI

Veysi Yardımcı

ANKARA

Niyazi Ağırmaslı
Osman Alişiroğlu
Hıfzı Öğuz Bekata
Sabit Kocabeyoğlu
Mansur Ulusoy

ANTALYA

Mehmet İkkuğan
Mustafa Özer

ARTVİN

Fehmi Alpaslan

AYDIN

İskender Cenap Ege
Osman Şahin Sarıgöllü
Ekret Turhangil

BALIKESİR

Hamdi Oğuzbeyoğlu

Kadri Öztas

Hasan Ali Türker

BİLEÇİK

Talat Oran

BİNGÖL

Sabri Topenoğlu

BITLİS

Cevdet Geboloğlu

BOLU

Rahmi Arıkan

BURSA

Baki Güzey

Cahit Ortaç

ÇANAKKALE

Âli Aksoy

Halit Sarıkaya

ÇORUM

Alâeddin Çetin

DENİZLİ

Mehmet Emin Durul

DİYARBAKIR

Aziz Erdoğan

İhsan Hamit Tigrel

ELAZIG

Rasim Giray

ERZURUM

Nurettin Aynuksa

Nihat Pasinli

Rahmi Sanalan

ESKİŞEHİR

Gavsi Uçagök

GAZİANTEP

Zeki Islâm

Nizamettin Özgül

GİRESUN

Mehmet İzmen

Sabahattin Orhon

GÜMÜŞANE

Halit Zarbun

HATAY

Vehbi Aksoy

İÇEL

Talip Özdolay

İSPARTA

Suat Seren

İSTANBUL

Şevket Akyürek

Fethi Başak

Celil Cevherioğlu

Ethem Menemencioğlu

Nurullah Esat Sümer

Özel Şahingiray

Sabahattin Tanman

Berg Turan

İZMİR

İzzet Birand

Ömer Lütfi Bozçalı

Cahit Okurer

Nevzat Özerdemli

KARS

Turgut Göle

Mehmet Hazer

KASTAMONU

Mehmet Çamlica

Ahmet Nusret Tuna

KAYSERİ

Hüseyin Kalpaklıoğlu

Saad Hayri Ürgüplü

KIRKLARELİ

Ahmet Naci Arı

KOCAELİ

Rifat Özdeş

KONYA

Mustafa Dinekli

Muhittin Kılıç

Ahmet Onar

KÜTAHYA

A. Bahattin Özbek

MALATYA

Mehmet Zeki Tulunay

Nüvit Yetkin

MANİSA

Orhan Süersan

Refik Ulusoy

MARAŞ

Cenap Aksu

Nedim Evliya

MARDİN

Kemal Oral

Abdülkerim Sarıoğlu

MUĞLA

Muallâ Akarca

Haldun Menteseoğlu

NİĞDE

İzzet Genç

RİZE

Necip Damıoğlu

SAKARYA

Turhan Kapanlı
Kâzım Yurdakul

SAMSUN

Cemalettin Bulak
Fethi Tevetoğlu
Cahit Tokgöz

SIIRT

Lâtif Aykut

SINOP

Suphi Batur

SIVAS

Ahmet Çekemoğlu
Rifat Öçten
Ziya Önder

TOKAT

Zihni Betil

TRABZON

Yusuf Demirdağ
Reşat Zaloğlu

TUNCELİ

Mehmet Ali Demir

URFA

Vasfi Gerger

Esat Mahmut Karakurt

UŞAK

Kâmil Coşkunoglu

YOZGAT

Sadık Artukmaç

ZONGULDAK

Akif Eyidoğan
Tevfik İnci

CUMHURBAŞKANINCA SEÇİLEN ÜYELER

Âmil Artus

Hidayet Aydıner

Esat Çağa

Ömer Ergün

Hasan Kangal

Sadi Koças

Enver Kök

Sahir Kurutluoğlu

Ragıp Üner

Necati Özdeniz

Nevzat Sengel

Âdil Ünlü

[Reddeden]

TABİİ ÜYE

Kadri Kaplan

[Oya katılmayanlar]

TABİİ ÜYELER

Ekrem Acuner
Emenullah Çelebi
Mehmet Özgünes
Selâhattin Özgür
Sıtkı Ulay
Muzaffer Yurdakuler

ADANA

Mehmet Ünalı
Sakıp Önal

AMASYA

Macit Zeren

ANKARA

Rifat Etker (İ.)
İbrahim Saffet Omay
(B.)

BALIKESİR

Enver Aka (Başkan)

BOLU

Sırrı Uzunhasanoğlu

BURDUR

Hüseyin Otan

BURSA

Ihsan Sabri Çağlayan-
gil

Şeref Kayalar

ÇANKIRI

Hâzım Dağlı (Bşk. V.)

ÇORUM

Zeki Arsan

DENİZLİ

Cahit Akyar

EDİRNE

Tahsin Baınguğlu

ELÂZİĞ

Celâl Ertuğ

ERZİNCAN

Fehmi Baysoy

HATAY

Sabahattin Adalı

İÇEL

Cavit Tevfik Okyayuz

İSTANBUL

Rifat Öztürkeine

İZMİR

Enis Kansu

Hilmi Onat

KARS

Sırrı Atalay (Bşk. V.)

KAYSERİ

Hüsnü Dikeçligil

KIRŞEHİR

Ali Rıza Ulusman

KOCAELİ

Lütfi Tokoğlu (İ. Ü.)

KONYA

Sedat Çınralı (B.)

Muammer Obuz

KÜTAHYA

Osman Cevdet Erkie

MANİSA

Emin Açar

Ferit Alpiskender (B.)

MUŞ

Ihsan Akpolat

NEVŞEHİR

İbrahim Şevki Atasagun

NİĞDE

Kudret Bayhan

ORDU

Eşref Ayhan

Şevket Köksal

Zeki Kumrulu

SIVAS

Hulûsi Söylemezoğlu

TEKİRDAĞ

Cemal Tarlan (İ.)

Selâmi Üren

TOKAT

Osman Hacıbaloğlu

TRABZON

Şevket Buladoğlu

VAN

Faruk Işık

YOZGAT

Neşet Çetintaş

ZONGULDAK

Tarık Remzi Baltan

C. BAŞKANINCA SEÇİLEN ÜYELER

Cevat Açıkalm

Kâzım Orbay

[Açık üyelikler]

Eskişehir

1

Hakkâri

1

İstanbul

1

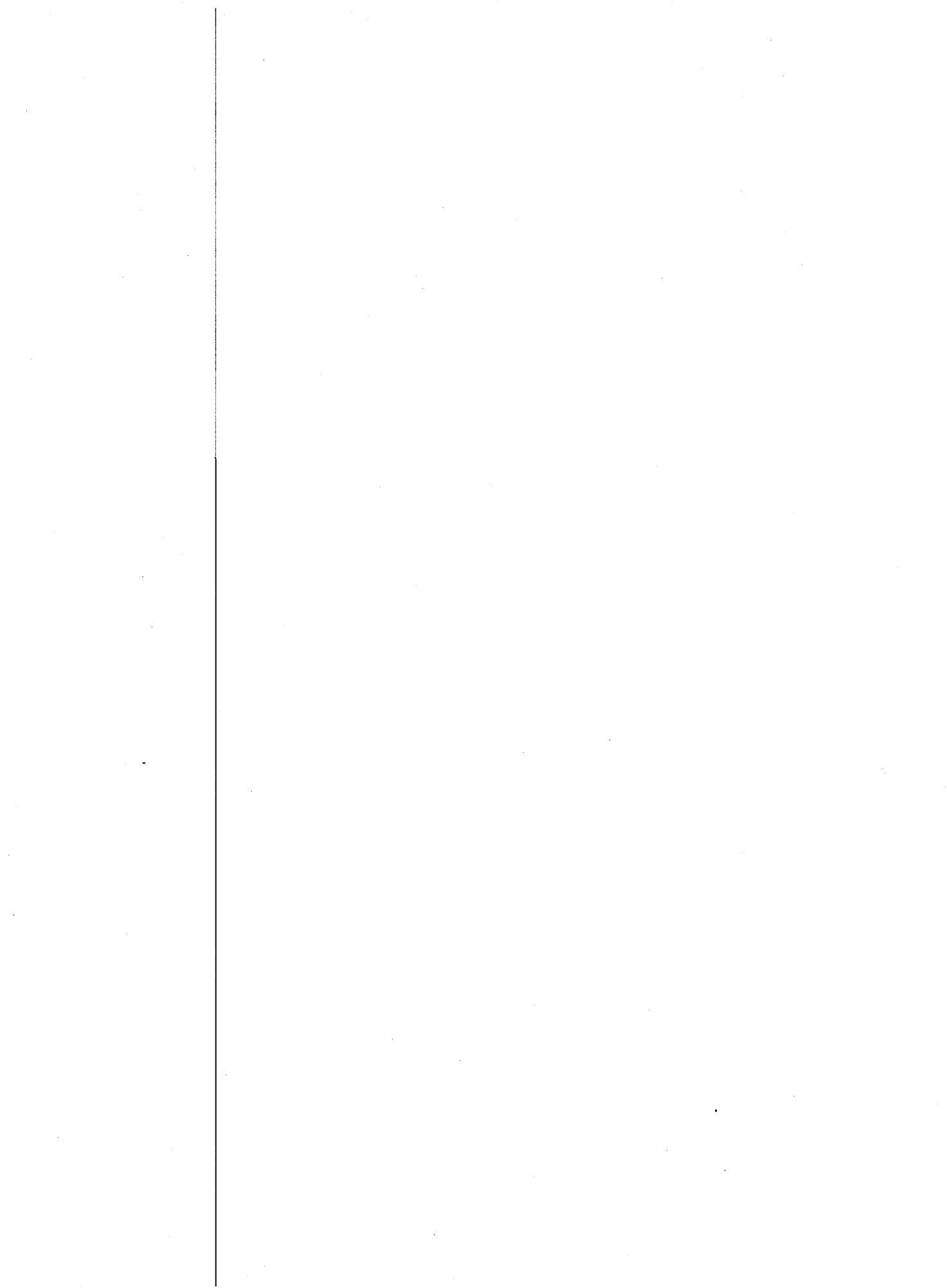
Samsun

1

C. Başkanınca S. Ü. 1

Yekûn

5

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

YİRMİYEDİNCİ BİRLEŞİM

10 . 1 . 1964 Cuma

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL
KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL
GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTI-
RILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI
VERİLEN İŞLER

× 1. — Disiplin mahkemeleri kuruluğu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkındaki kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 1/548; C. Senatosu 1/324) (S. Sayısı : 368) [Dağıtma tarihi : 2 . 1 . 1964]

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜ-
ŞÜLECEK İŞLER

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER

